

*Elämää Helsingissä
sisällissodan aikaan*

Juhani Rinteen päiväkirja 27.1.-15.4.1918

Aluksi

Juhani Rinteen päiväkirjoja on säilynyt kolme, vuodet 1917–1919. Tässä on puhtaaksikirjoitettuna ja kommentoituna ajanjakso, jolloin vasta itsenäistyneessä Suomessa käytiin sisällisotaa, Helsingissä se alkoi 27.1. ja päättyi 14.4.1918. Juhani Rinne oli silloin noin 45-vuotias historioitsija, jonka ura oli nousussa. Hänet oli juuri nimitetty Kansallismuseon historiallisen osaston johtajaksi. Rinteen yksi tehtävistä oli huolehtia historiallisista rakennuksista, kuten Keisarillisesta Palatsista (nyk. Presidentinlinna). Päiväkirjoissa vuoden jokaiselle päivälle oli varattu yksi A5-kokoinen sivu, jonka Rinne täytti systemaattisesti. Yksi päiväkirjoista on kadonnut (1916). Päiväkirjamerkintöjä olen täydentänyt historian tiedoilla sekä tiedoilla suvun vaiheista.

Sisällissota alkoi sunnuntaina 27. tammikuuta 1918, kun punakaarti valtasi Helsingissä mm. rautatieaseman ja levitti kaupungilla julistuksia. Helsingin valtaus tapahtui lähes verettömästi. Sodan synnyn taustalla oli monia seikkoja, työttömyyttä, elintarvikepula, asuntopula, hintojen nousu, työväestön tukala asema ja luokkatietoisuuden kehittyminen Venäjän vallankumousten ansiosta. Venäjällä kukistui tsaarivalta maaliskuussa 1917 ja sitä seurasi samana vuonna bolsevikkien lokakuun vallankumous. Suomi julistautui itsenäiseksi joulukuun 6. 1917 bolsevikihallinnon hyväksyessä. Samaan aikaan oli käynnissä jo neljättä vuotta ensimmäinen maailmansota, joka päättyi marraskuussa 1918. Suomen sisällissota päättyi saksalaisten saapuessa Helsinkiin huhtikuussa ja punaisten antautuessa, saksalaisten voitonparaati oli 14. huhtikuuta 1918.

Toimittanut Juhani Rinteen lapsenlapsi Irma Rinne.

Juhani Rinne (1872–1950) oli historioitsija, Vuonna 1918 hän oli Kansallismuseon intendentti ja historiallisen osaston johtaja. Kuva noin vuodelta 1914, jolloin hän väitteli aiheesta ”Suomen keskiaikaiset mäkilinnat”. (Kuva J. Rinteen arkisto.)

Täällä lämpöä +3 a +5 ast. ilma
virkas ja aurinkoinen erin-
omaisten pakkien. Tälläpäivällä
tävi sunnuntai.

Päänpäivästä valmistelin
esitelmää matkajoista.

Frans kääliä luokittelemassa
että yleislaulu alkavat kääliä
Ejänsämmulla ja lauloimmalla
kadulla.

Museon osaan tavalliseen
aikaan. Mutkassa ei estänyt
Punakaartit piirittivät reuast-
tia, saattolalaa, yliopistoa, Nu-
verivöörivirastoa j. n. e.

Toimitin erinäisiä juopivia
toita. Tutkin kauppallori S. H. An-
tellin ja protok. nih Vasilij Marqu-
roffin toimia m. m. matkajuo-
pilla. Kirjoitin muistokirjoitteen esi-
teluäänä.

Tälläpäivällä klo 6 Hist. Seuran
kokous, jona pidin esitelmän
ja klo 7 Hist. Seur. valtuustun-
nan kokous.

Tällä palatsissa ilmei tola kor-
neavuden kadulla kppiä elle-
povuitentraalista. Palatsin koh-
dalle päästettiin lausuaistii
vaunussa rannassa olavasta
laivasta.
nyökenimmi Viskbergilla.

JANUARI - TAMMIKUU * 27 * Sunnuntai

1 Tammikuussa 1918 Keisarillisessa Palatsissa majaili Suomeen jääneitä venäläisiä sotilaita. Rakennus ja sen irtaimisto oli Museoviraston valvonnassa, Juhani Rinteen vastuulla.

2 F = luultavasti Frans Österlund, Juhani Rinteen lanko, Sigrid-vaimon sisaren Alman puoliso. Elintarvikkeista oli pulaa, ja niitä jaettiin ystävien kanssa ja hankittiin tuttavilta.

3 Sirkka oli vuonna 1918 10-vuotias. Virallisesti äitinsä kaima Sigrid. Pikku-lapset Arvid 8-vuotta ja Carin 4-vuotta. Henrik ei ollut vielä syntynyt.

Lämpöm. +3 à 4 ast. Päivemmällä paksussa sumussa, ulkona märkää.

[Keisarillisen palatsin talonmies] Forsström ilmoitti palatsissa oltavan sotakannalla¹. Kuularuiskut ikkunoissa ja ampumatarvevaunut pihalla. F. toi meille ryynejä ja jauhoja².

Saattamassa Sirkka laulutunnille, pikkulapset mukana³. Levottomuus alkamassa, sota anarkistien ja bolshevikkien välillä uhkaamassa. Puna-kaarti lienee vallannut asematalon. Iltapäivällä lisääntyvät huhut levottomuuksista, sähkösanomalaitos vallattu ja ulkolinjan telefont. Fransille ja Almalle klo 7 mennessä jokunen revolverinlaukaus kuuluu, muutoin hiljaista. Raitiotiellä kulkee vain muutamia vaunuja. vähän ihmisiä ladulla.

Sigrid Rinne ja vanhimmat lapset, Sirkka ja Arvid noin vuonna 1915.

JANUARI - TAMMIKUU

* 28 * Maanantai

1 Punainen hallinto julisti heti valtaan päästyään yleislakon, joka päättyi 3. helmikuuta.

2 Punaisen Suomen hallintoa hoitava Kansanvaltuuskunta asettui 29. tammikuuta Senaatintaloon, nyk. Valtioneuvoston linna Senaatintorin varrella (Nyström: 217).

3 Tieteellisten Seurain valtuuskunta toimi 1918 Kasarmikadulla nk. Pöhlön talossa (nyk. Arkkitehtuurimuseo), joka oli sille perustamisen yhteydessä 1899 luovutettu. Juhani Rinteen kotiosoite oli Konstantininkatu 15, (nyk. Meritullinkatu).

4 Helsingin Eteläsatamassa oli joukko Venäjän Itämeren laivastoa.

5 Luultavasti Emil ja Eva Wikberg, jotka esiintyvät Juhani Rinteen perhekuvissa.

Tänään lämpöm. +3 à +5 ast. ilma kirkas ja aurinkoinen, erinomaisen kaunis. Iltapäivällä kävi sumuiseksi.

Frans täällä ilmoittamassa, että yleislakko alkanut¹. Epävarmuutta ja levottomuutta kaduilla. Aamupäivällä valmistelin [kotona] esitelmää nälkä-ajoista. Museoon menin tavalliseen aikaan, kukaan ei estänyt. Punakaartit piirittivät Senaattia², Säätytaloa, yliopistoa, kuvernöörin virastoa jne.

Iltapäivällä klo 6 Historiallisen Seuran kokous, jossa pidin esitelmän ja klo 7 Tieteellisten Seurain valtuuskunnan kokous. Täältä³ palatessa ilmi sota, Korkeavuorenkadulla ehkä telefontentraalista. Palatsin kohdalle päästessäni laukaistiin kanuunaraivasta olevasta laivasta⁴. Myöhemmin vickbergillä⁵.

TYÖMIES

N:o 28

Maanantaina 28 p. tammikuuta

1918

Wallankumouksien tiedonantoja.

Wallankumousjulistus
Suomen kansalle.

Wallankumouksen tiedo.
Julistuksen työstämiselle
kutsu.
Suomen wallankumous men-
estystä saavuttaa voimalla.

Revolutionssupprop till
Finlands folk.

Työmies-lehti julkaisi 28. tammikuuta 1918 seuraavasti:

"Suomen työväenluokan suuren wallankumouksen hetki on lyönyt. Tänä päivänä on pääkaupungin työväki uljaasti kukistanut sen synkän harwainwallan päämajan, joka alkoi werisen sodan omaa kansaansa vastaan. Rikollisen senaatin jäsenet walmistiwat maan pääkaupungissakin inhoittawan weljesweren wuodatusta ja salakawalaa hyökäystä Suomen järjestäytyneen työwäen kimppuun."

"Stunden för den stora revolutionen har slagit för Finlands arbetarklass. I dag har huwudstadens arbetare med käck mod störtat det mörka fätalswäldets huwudkwarter, som började ett blodigt krig mot sitt äget folk. Den brottsliga senatens medlemmar förberedde äwen i landets huwudstad ett awskywärt inbördeskrig, ett försotligt anfall mot Finlands organiserade arbetare."

JANUARI – TAMMIKUU * 29 * Tiistai

1 Frans Österlund (1878–1934), typografi Senaatin kirjapainossa.

2 Intendentti Juhani Rinne oli tammi-kuussa valittu historiallisen osaston johtajaksi, josta toinen historian intendentti Karl Meinander teki valituksen. (Immonen: 33).

3 Edvard Blomroos, postihallituksen ylireviisori.

4 Marsalkka Karl Gustaf Mannerheimille oli 1917 annettu itsenäisen Suomen armeijan ylipäällikön tehtävä.

Lämpöasteita tänäänkin +2 à +5 ast. Aamupäivällä pölvessä, mutta toisinaan pilkkesti aurinko esiin.

Aamulla kellarissa puuta tuomassa. Frans täällä kertomassa, että kirjapaino on edelleen lakossa¹. Järjestelin papereitani esitelmän jäleltä.

Forsström ilmoitti palatsista, että siellä on rauhallista, mutta kaikki aseissa hampaaita myöten. Museossa klo 2 oli Toimikunnan kokous ensikerran sihteerin keralla. Esillä mm. Meinanderin valitus, joka annettiin minun lausuttavakseni, Viipurin hovioikeuden sinetti ja vartijakunnan palkkausanomus samoin. Iltapäivällä tutkiskelin Meinanderin valitusta, joka on aiheetonta ja kevytmielistä hallituksen vaivaamista.²

Olin myös hetkisen Blomroosilla³. Saapunut tieto Mannerheimilta⁴, että punakaartit ja venäläiset ovat lyödyt Pohjanmaalla. Karjalassa on kansalaisyllämme myöskin ollut menestystä. Taistelu alkaa käydä Viipurin ympärillä.

Kansallismuseolla. Oven vieressä Juhani Rinne, oikealla Hjalmar Appelgren-Kivalo, valtionarkeologi. (J. Rinteen kuva-arkisto.)

JANUARI - TAMMIKUU

* 30 * Keski viikko

1 Porvaristo julisti myös lakon, virkamieslakon, joka koski kaikkia virastoja, yksityispankkeja, vakuutusyhtiöitä, kouluja jne. Vain elintärkeäksi katsotut virastot toimivat, yhteistyössä punaisten asettamien komissaarien kanssa. Näitä olivat mm. posti, rautatiet, terveydenhuolto ja elintarvikehuolto. Virkamieslakko jatkui koko sodan ajan ja vaikeutti punaisten hallintoa. (Kolbe-Nyström: 63-66).

Kansallismuseo pysyi yleisöltä suljettuna koko sisällissodan ajan, henkilökunta vuorotteli siellä päivystämässä (Immonen: 18).

Lämpöm. +4 astetta. Pilvessä, vettä. Rekikeli alkaa olla kaupungissa hyvin huono.

Menin museoon tavalliseen aikaan. Sinne tuli Appelgren ilmoituksella, että museon pitäisi lakata toimimasta ollakseen yhdenmukainen muiden virastojen kanssa, jotka ovat päättäneet pitää lakkoa¹.

Yksityisessä neuvottelussa päätettiin käyttää kassassa sisällä olevat varat palvelijakunnan ja virkamiesten palkan maksuun, viimeksimainittujen siten, että maksetaan heille vain pohjapalkka. Appelgren koittaa jotenkin hankkia varoja vastaisia tarpeita varten. Rauhallisesta työstä ei ole voinut tulla puhuttakaan.

Iltapäivällä Frans meillä ja olimme sahaamassa puuta.

JANUARI - TAMMIKUU

* 31 * Torstai

2 Itsenäistyneen Suomen virastot tarvitsivat uudet, omat sinetit. Juhani Rinne laati ehdotusta mm. Viipurin hovioikeuden sinetiksi. (Immonen: 104-105.)

3 Alfred Hackman (1864-1942) oli Kansallismuseon intendentti. (Immonen: 32.)

4 Hans Cronstedt, lääketieteen opiskelija, kuoli taistelussa 31.1.1918.

5 Mannerheim sai pääjoukkonsa Tampereelle vasta maaliskuussa, taistelu käytiin 16.3.-6.4.1918.

Lämpö sama kuin eilen, aamulla +4, illalla -1 astetta. Pilvessä ja aika ajoin sumua. pilvessä ja oli aika ajoin sumua.

Vaikka meillä tänään oli ensimmäinen lakko-päivä, kävin kuitenkin museossa, jossa kävin lävitse suuren joukon sinettejä perehtyäkseni sinettikysymykseen laajemmalti ja voidakseni antaa asiassa lausunnon².

Iltapäivällä kävin Fransilla hetkisen ja myöhemmin Hackmanilla³, jolta sain 2 kg voita à 21:-. Levottomuus jatkuu. Taistelu jatkuu Sipoossa. Sanoetaan siellä mm. nuoren Cronstedtin⁴ kaatuneen. Punasia lienee tuotu sieltä tänäänkin joukottain haavoitettuina. Huhu kertoo, että Tampere olisi viime yönä joutunut Mannerheimin haltuun⁵. Kaikenlaisia levottomia huhuja.

FEBRUARI - HELMIKUU * 1 * Perjantai

Aamulla lämpömittari 0:ssa, mutta nousi sitten pian + puolelle pariin asteeseen. Koko aamupäivän vallitsi ankara sumu, joka vallitsevan etelätuulen kera teki ilman kylmäksi.

Menin museoon tavalliseen aikaan. Järjestin siellä kaikki sanomalehdet numerojärjestykseen ja leikkasin suuren joukon viljejä lehtiä. Tässä työssä meni päivä $\frac{1}{2}$ 4 tienoille.

Iltapäivällä olin hakkaamassa puita ja toinkin pari syyllistä. Sitten pistäydyin Nylanderilla¹ juttelemassa. Hän kertoi tänään viedyn patologille kymmenkunnan ruumista, niiden joukossa eräs, jonka vaatteissa oli paperilippu, missä oli nimi Mikko-la². Rauhatonta on kaduilla enemmän kuin edellisinä päivinä. Ammuntaa kuuluu yhtäpäätä. Juuri nyt klo 10 illalla ammutaan kovasti porttimme edustalla kadulla.

1 Hannes Nylander (1874–1940), maanviljelijä ja kansanedustaja, vuodesta 1917 maatalousneuvos.

2 Antti Mikkola, turkulainen asianajaja ja lehtimies, nuor-suomalainen kansanedustaja. Hänet pidätettiin asuinpaikastaan Helsingissä, vangittiin ja sitten ammuttiin.

*Juhani Rinteen kotitalo Konstantininkatu 15 kuvattuna vuonna 1943.
(Kuva Suomen armeija 1943.)*

FEBRUARI - HELMIKUU * 2 * Lauvantai

1 Carl Silfverhjelm, vapaaherra ja kenraalimajuri, kuoli kotonaan Tarkkampujankadulla monen tunnin taistelun jälkeen. Kun ammuksiset loppuivat, hän surmasi viimeisellä luodilla itsensä.

2 Marjaasi eli marjapussi, väännös sanasta mariage (avioliitto), on korttipeli, jossa tehdään kuninkaan ja kuningattaren avioliittoja sekä pikkaraisia. Knorri on vanha peli, jossa tavoite on päästä korsteista eroon.

Mitä ihanin ilma. Yöllä on hiukan kylmennyt, joten aamulla katot kuurassa. Lämpöä aamulla 0:ssa, sitten nousussa klo 10 yli 11 +2. Aurinko esillä ja kirkas.

Palatsissa, jossa puhuin palkanmaksun odottamisesta. Pistäysin pikimmältään Blomroosilla ja sieltä tultuani Hackmanilla. Kummassakin sain detaljeja tapahtuneista surmantöistä. Kenraali Silfverhjelm¹ surmaaminen, Antti Mikkolan murha y.m. mieltä täriseyttävää.

Lasten kanssa vähän ulkona ja iltapäivällä Frans pikimmältään täällä. Sitten myöhemmin illalla Vickerbergillä, jossa pelattiin marjaasia ja knorria² mielten vetämiseksi pois päivän tapahtumista.

Juhani Rinne työpöytänsä ääressä vuonna 1906 asuessaan vuokralla Silcken perheen luona. (J. Rinne kuva-arkisto).

FEBRUARI – HELMIKUU * 3 * Sunnuntai

Yöllä nähtävästi ollut jonkun verran kylmää, kaatot kuurassa. Lämpöä. aamulla 0:ssa, päivemmällä +2 astetta. Pilvessä ja aika ajoin sumuistakin.

1 Arne Europaeus (1887–1971), 1930– Äyräpää, arkeologi ja historiantutkija, Muinaistieteellisen toimikunnan ylimääräinen amanuenssi. (Immonen: 42).

Ollaan kuin säkissä, mitään tietoa ei ole saatavissa. Kaikki näyttää toivottoman synkältä. Heti aamiaisen syötyäni menin museoon, jossa minulla oli dejuuri vuoro. Täällä oli Europaeuskin¹. Kävin lävitse tämän vuoden Hufvudstadsbladetin merkiten leikattavat artikkelit.

Sielkellä museosta tullessa tervehtimässä hermostuneita, kuten kaikki ihmiset. Iltapäivällä kirjoitin referaattia esitelmästäni. Oskar ja K. Bense tulivat tänne ilmoittamaan, että Ruotsin konsuli on kehoittanut kaikkia Ruotsin alamaisia lähtemään pois maasta. Lupasin valvoa hänen liikettään sikäli kuin voin. Pelattiin korttia.

Juhani Rinne vieraili usein Mathilda Silcken ja tämän äidin Rosan luona. Hän asui vuokralaisena heidän luonaan ennen avioitumistaan 1906. Osoitteeseen Konstantininkatu 15 nuori perhe muutti ehkä 1907, kun rakennus valmistui. (J. Rinteen kuva-arkisto.)

Taas ollut yöllä vähän kylmempi, aamullakin vielä lämpöm. -2 asteessa. Taivas pilvetön, mutta ilma sumuinen. Aurinko esillä.

1 Hjalmar Appelgren-Kivalo (1853–1937), valtionarkeologi ja Muinaistieteellisen toimikunnan johtaja. Julius Ailio (1872–1933), esihistoriallisen osaston johtaja ja intendentti. Uuno Taavi Sirelius, (1872–1929) kansatieteen osaston johtaja ja intendentti. (Immonen: 32)

Aamulla toin puuta, hakkaamisesta ei tullut mitään. Museossa, jossa Appelgren, Ailio ja Sirelius¹. Neuvoteltiin palkkojen maksusta vahtimestareille ja päätettiin ne suorittaa. Niinikään päätettiin suorittaa palkka nikkarille viime viikosta vaikka oli lakko. Myöskin suostuttiin siihen, että nikkarit saavat työskennellä niin kauvan kuin heillä on työtä. Kivistön arvelun mukaan n. viikon päivät. Siksi tulee ehkä arkkitehti antamaan uutta.

Iltapäivällä olin vähän kaupungilla ja myöhemmin illalla olivat vickbergit meillä. Syötiin illallinen täällä ja pelattiin ajan vietoiksi knorria ym. Poliittisessa tilassa ei näy mitään selviytymistä. Huhuja suurista tappioista Porvoon ja Tampereen ympäristöllä. Varmuutta ei mistään.

Rauhaa ja laillista järjestystä rakastavat kansalaiset,

eri yhteiskuntaluokista Vakka-Suomen eri kunnista ovat, isänmaan menestyksen eläyttämistä, kansamme laillisen kansaneduskunnan asettaman hallituksen kehoituksen mukaisesti, tänä vaikeana aikana, jolloin väkivalta maassamme rehoittaa, tosi-vapauden ja meidän äsken saavuttamamme itsenäisyyden puolustamiseksi yhtyneet laillisen järjestysvallan kanssa kullakin paikkakunnallamme puolustamaan laillista järjestystä. Me mainittujen kansalaisten edustajat kehoitamme täten kaikkia kansalaisia täyttämään kansalaisvelvollisuutensa, elintarvelautakuntia ja muita yleisiä ja yksityisiä laitoksia työskentelemään edelleen sekä kaikkia, joille isänmaan onni ja menestys ovat kalliit, tyyneen harkintaan ja levollisuuteen sekä kaikin keinoin tukemaan laillisia viranomaisia laillisuuden ja yleisen järjestyksen ylläpitämisessä, vakavasti muistuttaen siitä, että rikokset näitä vastaan ovat pidettävät maan kavaltamisena ja sen mukaan rangaistavat.

Maa on lailla rakennettava ja laillisella järjestyksellä turvattava

Vapaan Suomen menestykseksi!

Uudenkaupungin kaupunki- ja maalaiskunnan, Uudenkirkon, Laitilan, Lokalahden, Taivassalon, Vehmaan ja Pyhärannan kuntien edustajat.

Uudenkaupungin Sanomat kirjoitti 2. helmikuuta 1918 vetoomuksen kansalaisille etusivullaan. Porvarilliset lehdet oli lakkautettu, tämä numero saatiin julkaistua.

FEBRUARI – HELMIKUU * 5 * Tiistai

Lämpöm. +2 ast. pilvessä ja aika ajoin ilma sumuinen. Aamulla hakkaamassa puuta ja toin myös ylös vähän.

1 Arne Michael (Mikko) Tallgren (1885–1945), arkeologi ja Kansallismuseon amanuenssi.

Museoon tavalliseen aikaan, mutta työ kuollutta. Jatkoin sanomalehtien läpikäymistä ja artikkelien merkitsemistä niistä. Mikko¹ T. oli hyvin mörkällä tuulella, uhkaili lähteä pois kaupungista, mutta mitenkä.

Situationsi yhtä mörkki kuin ennen. Ensimmäinen porvarillinen lehti tuli tänään postitse, uudenkaupungin Sanomat, mielenkiintoisia tietoja, jos kohta t.k. 2. pv painet. Tampereen tienoilla kuuluu käyvän kova taistelu. Epäiltävänä on kuitenkin ovatko Mannerheimin pääjoukot vielä siellä. Porin tienoilla lienee taistelu niin ikään käymässä.

FEBRUARI – HELMIKUU * 6 * Keski-viikko

Oikein vetinen päivä. Lämpöm. +4 ast. paksussa sumussa keskipäivällä. Jäällä on lumi muuttunut vedeksi kokonaan ja etelärannalla sanotaan olevan aukki miltei kaupungin laitaan saakka.

2 Axel Olai Heikel (1851–1924), Kansallismuseon intendentti ja Seurasäären johtaja. (Immonen: 33).

Museoon, jossa jatkoin sanomalehtien läpikäymistä ja artikkelien merkitsemistä. Mutta työstä ei tahdo tulla mitään, politikoimista vaan pitkän matkaa ja laskelmien tekoa sinne ja tänne. Museosta palatessa Heikelillä², joka kertoi uutisia venäläisistä lehdistä. Saksa kokoaa joukkoja viroon rajoille ja toimittaa kansanäänestystä Virossa. Kerrottiinpa että Puola olisi julistanut sodan venäjää vastaan ja edennyt jo Smolenskiin saakka, mutta lehdissä tästä ei näykyntä mitään.

FEBRUARI – HELMIKUU * 7 * Torstai

Aamulla lämpöä -2 ast. mutta nousi päivemmällä 0:aan ja ehkä jonkun verran ylikin. Keskipäivällä ankara sumu ja sen jälkeen lumipyry. Jää alkaa käydä heikoksi pohj. satamankin puolella, koska asettavat tänään ulos portaan jäälle.

Järjestin edelleen kirjastoani, kunnes aamiaisen jälkeen menin Palatsiin ja sieltä museoon. Museossa jatkoin sanomalehtien läpikäymistä ja niistä artikkelien merkitsemistä leikattavaksi. Tänään oli minun dejourvuoroni.

Palatsissa tuntui siltä kuin venäläiset alkaisivat vetäytyä pois Suomesta. Sanotaan heillä olevan joku ultimaattumikin lähteä ennen 28. p. t.k. Korkeakoskella¹ näyttää ryssille ja punakaarteille käyneen huonosti. Sosialistienkin stemminki näyttää olevan lamassa, mutta kuuluvat jatkavan murhia.

Iltapäivällä hakkaamassa puuta ja myöhemmin Vickbergillä. Uudenkaupungin Sanomat tietää ins. K.J. Karlssonin tulleen ammutuksi Tampereella.

1 Korkeakoski tarkoittanee Kuopiossa olevaa kasarmialuetta, jonka punaiset olivat ottaneet haltuunsa. Lyhyen taistelun jälkeen punaiset antautuivat lukumäärältään vähäisemmälle valkoisten joukoille 8.2.1918.

FEBRUARI – HELMIKUU * 8 * Perjantai

Lämpömittari 0 ja nousi päivemmällä siitä +2 astetta, pilvessä kaiken päivää. Silloin tällöin lunta, joten keli kaduilla taas on tavallisen hyvä.

Aamupäivällä menin heti aamiaista syötyäni museoon, jossa jatkoin sanomalehtien leikkaamista. Tuomari Bök² museossa ilmoitti rahakanavan löytymisestä, mutta ei tiennyt vielä antaa lähempiä tietoja. Lupasi lähettää tyttönsä tuomaan sanan.

Täältä palatessa Silckellä, jossa voivat tavallisen hyvin. Sitten katsomassa valkoista riepua Kaartin kasarmin portilla, ovat siellä muka neutraaleja. Kotiin vähän vaille 5. Iltapäivällä oli Harry Donner³ meillä. Pelattiin marjaasia. Hän poistui klo 9 tienoilla. Tänään kerrotaan, että Loviisa ja Sipo olisivat menetetyt. Tampereelta ei ole uusia tietoja. Kronstadtista tullut 400 [venäläistä] matruusia.

2 Bök, Arne (1869–1929), varatuomari ja Muinaistieteellisen toimikunnan sihteeri. (Immonen: 33).

3 Harry Donnerin titteliksi mainitaan ”tilanomistaja” (runeberg.org), mutta hän oli myös julkaissut historiallisia tutkielmia, mm. Napoleonista.

Perunajono Helsingin kauppatorilla 1918. Kuva Ivan Timiriasew. Helsingin kaupunginmuseo.

FEBRUARI - HELMIKUU * 9 * Lauantai

Tänään vähän kylmempi, -4 ast. aamulla, tulee lunta. Keli hyvä. Yölläkin on tullut lunta. Päivän mittaan pakkaneen vahvistuu, iltapäivällä -6 ast.

Aamulla leipäköössä ja sain kilon kauraleipää, kuivaa à 3:50. Aamiaisen syötyä kävin Böökillä, joka sanoi olevan toiveita varojen saamisesta. Muuten näin täällä useita Mazerin piirroksia ja maalauksia, mm. Mazerin lyijykynäpiirros taiteilija Kruskopfista. Edelleen Mazerin maalaus eräästä Kruskopfista ja hänen puolisostansa, joukko siluetteja ym. 2 Serkelin kelloa jne. Olisivat luotettavat.

Appelgrenillä, jossa tarjottiin kahvia. Kävin sitten museossa, jossa en kuitenkaan tehnyt mitään. Iltapäivällä hakkaamassa puuta. Mutta työstä ei vain tule mitään. Vallitseva epävarmuus asemasta tekee kaiken ajattelun mahdottomaksi. Miten on Suomi raukan käyvä. Miten päättynee sen hirvittävä veljessota. Punaisilla kaikesta päättäen uusia voimia.

FEBRUARI - HELMIKUU
* 10 * Sunnuntai

Aamulla lämpöm. -4 ast. mutta nousi myöhemmin, klo 11 -2 ast. Tavaton pyryilma, ilma aivan sakeana. Tällaista jatkui miltei koko päivän.

Aamupäivällä lueskelin Leinbergin Handlingarör. Finska kyrkan o. prästerskapet. Lähdin sitten aamiaisen jälkeen Groundstroemille¹, joka ei kuitenkaan ollut kotona ja sieltä Almalle, jossa kahvit. Kotia tullessani olivat meillä herrasväki Olsen, jotka viipyivät yli päivällisen. Christen pahoinvoivaksi. Myöhemmin illalla hetken Vickbergillä.

Tänään näyttää varmistuvan uutinen, että Porvoo on menetetty punakaartille. Taisteluista Pohjanmaalla sen sijaan ei ole mitään luotettavia tietoja. Tampereelle Mannerheimin joukot eivät kaikesta päättäen ole päässeet ja viipynee kenties kauvan ennen kuin näin tapahtuu. Kurjinta tämä kansalaissota, mitä ajatella saattaa.

1 Ivar Groundstroem (1868–1944), Muinaistieteellisen toimikunnan ulkopuolinen jäsen ja koulutoimen ylihallintosihteeri, sittemmin opetusministeriön kansliapäällikkö. Muinaistieteellinen toimikunta toimi koulutoimen/opetusministeriön alaisuudessa ja Groundstroem luovutti rahat palkanmaksuun. (Immonen: 31–32).

Christen Olsenin valokuva Juhani Rinteen kuva-arkistosta.

FEBRUARI – HELMIKUU

* 11 * Maanantai

Tänään erittäin kaunis talvipäivä, lämpömitt. -4 asteessa ja ilma kirkas. Iltapäivällä tuntuu pakkasen yhä vahvistuvan.

1 Rahoja säilytettiin kassakaapissa, jonka avainta piti toisinaan hallussaan neiti Sigrid Brunow.

2 Kenraalikuvernöörin talo eli Bockin talo Senaatintorin laidalla.

3 Oskari Kivistö (1885–1944), isännöitsijä ja työnjohtaja. (Immonen: 136–137).

4 Tarkoittaa ehkä neuvotteluja erillisrauhasta Saksan ja Neuvosto-Venäjän välillä. Neuvottelut kuitenkin raukesivat ja erillisrauha solmittiin vasta maaliskuun 3.

5 Kannujen valaminen = esittää arveluja poliittisista asioista sekä tuoppien kalistelua.

Aamulla kävin Ivar Groundstroemilla, joka lupasi askata [r. äska = kysyä] varoja. Aamiaisen jälkeen kävin Sigrid Brunowilla¹ ottamassa kassakaapin avaimen. Sieltä museoon, jossa minulla oli dejourivuoro. Maksoin rouva Pälsille 275:-. Museossa ollessani tuli sinne eräs muurari Nevalainen, joka sanoi olevansa nykyisen hallituksen määräämä valtion talojen disponentti [isännöitsijä], ja ilmoitti että kenraalikuvernöörin talossa² on muotokuvia ym. arvoesineitä, joiden säilyminen siellä ei ole varma, ja kysyi voisiko ne sijoittaa Kansallismuseoon. Käskin Kivistön³ katsomaan ja sen jälkeen kysymään valtionarkeologilta, miten on tehtävä. Iltapäivällä olin uudestaan I. Groundstroemin luona ja sain häneltä museoon 9650 ja palatsiin 1800 kuuttia vastaan.

Kotiin tullessani kaduilla Työmiehen sähkösanoma, että rauha on solmittu⁴. Myöhemmin illalla olin Nylanderilla kannuja valamassa⁵. Hän arvelee Tampereen olevan vallatun.

FEBRUARI – HELMIKUU

* 12 * Tiistai

Alkaa talvi koventua. Aamulla lämpöm. -20 ast. Ilma kirkas ja aurinkokin esillä.

Engström [palveluskunnan esimies] sai palatsin palvelijakunnan palkoiksi 1800:-. Vein Böökille 9650 kuuttia vastaan ja menimme sitten yhdessä museoon, jossa järjestettiin puuseppien ja muuttomiesten saatavat. Kenraalikuvernöörin talosta tuotiin muotokuvia ja joitakin peilejä. Työhön museossa en ryhtynyt.

Kävin Ruotsin konsulaatissa tapaamassa A. Lindforsia. Hän lähtee huomenna Ruotsiin. Hankkinut minulle jonkunlaisen suojeluskirjan. Iltapäivällä Fransin kanssa sahaamassa puuta ja myöhemmin illalla oli Nylander meillä. Hän kertoi

ulkomaisten suhtautumisesta Suomen kysymykseen. Saksa tunnustanut Suomen hallituksen niin kuin se oli itsenäisyyden alussa eikä tunnustanut muunlaista. Klo 10 tienoissa tavatonta ampumista kadulta.

FEBRUARI – HELMIKUU * 13 * Keskiviikko

Tänään ilma jo lauhkeampi, aamulla vain -3 astetta. Pilvessä, kylmänpuoleinen tuuli.

Aamupäivällä kävin lävitse Leinbergin Handl. rör. F. kyrkan o. präst. 1, josta on saatavissa jonkun verran tietoja kirkoistakin. Forsström soitti, sanoi että venäläiset ovat eilen klo 6 jättäneet palatsin. Sijalla on venäläisiä punakaartilaisia siviilipuvuissa. Myöhemmin tullut myös suomalaisia punakaartilaisia. Hän ilmoitti myös, että venäläiset taas ovat vieneet palatsista huonekaluja Albertinkadun 25:een, hänellä luettelo.

Kivistö soitti ja kysyi olisiko enemmän esineitä muutettava kenraalikuvernöörin talosta. Käskin toimimaan niin, että esineet sijoitettaisiin toisen kerroksen ruokasaliin lattiasta kattoon asti ja että ovi suljettaisiin punakaartin sinetillä. Niin myös tehtiin. Museossa ainoastaan vähän aikaa.

Olin myös hakkaamassa puuta. Myöhemmin Vickbergillä. Ratkaisevampia tapauksia ei liene tapahtunut Suomen rintamalla.

FEBRUARI – HELMIKUU * 14 * Torstai

Lämpöm. -6 ast. Ilma tuulinen ja harmaa. Alkaa pyryttää.

Forsström: venäl. komitea pitää virallisesti vielä palatsia. Sanoin että heidän on ilmoitettava minulle jos lähtevät pois. Aamiaisen jälkeen museoon, jossa minulla dejourivuoro. Täällä leikkasin n. 60 numeroa Helsingin Sanomia. Rouva Cajanus sai palkkansa. Sitä varten olin Böökillä museoon mennessäni ottamassa rahoja. Holmbergille annoin myös kassasta hänen saatavansa 125:-

1 Muinaistieteellisen toimikunnan jäsenten välejä hiersivät eri näkemykset organisaatiouudistuksesta, jota oli ryhdytty suunnittelemaan vuoden 1917 lopulla. Juhani Rinne ja muutamat muut kannattivat itsenäisiä osastoja ja valtionarkeologin viran lakkauttamista. Tätä valtionarkeologi Hjalmar Appelgren-Kivalo jyrkästi vastusti. Hän kirjoitti kirjeessä kuin-ka ”alaiset taistelivat vallasta lähes anarkiaan asti” (Immonen: 33).

Museossa myös Heikel, Appelgren ja Hackman. Kotiin palatessa tuli puheeksi se, että Appelgren ei ole toimittanut nostetuksi Toimikunnan tämän vuotisia määrärahoja. Tietysti A. suuttui kovasti taas tällaisesta huomautuksesta.¹

Iltapäivällä jatkoin Leinbergin läpikäymistä. Hra Ståhl oli meillä tuoden suuren laatikon suklaakonvehteja lapsille. Kertoí yhtä ja toista kuulemaansa. Myöhemmin olin pikipäinensä Vickbergillä.

FEBRUARI – HELMIKUU * 15 * Perjantai

Ilma kirkas ja aurinkoinen. Lämpö. -14 astetta.

Aamulla tuotuaani puita menin museoon, josta toin mm. Suomi kirjani. Puusepät laittelivat kenraalikuvernöörin talosta tuotujen taulujen kehyksiä. Aamiaisen jälkeen vein Sirkkan neiti Vahlmanille soittotunnille ja silläaikaan kuin Sirkka soitti olin Heikelillä, joka kertoí Suomen uutisia venäläisistä lehdistä.

Sirkka (Sigrid) pianoa soittamassa.
(J. Rinteen arkisto).

2 Aktuaari Lennart Jung sekä yli-reviisori Edvard Blomroos olivat postin virkamiehiä.

Kotiin tultuaani tulivat Anna ja Lennart Jung sekä Blomroos² meille. Heidän mukanaan saatiin Ruotsin kuriirin tiedonanto Ruotsin antamasta 20 mil. kruunun lainasta, ruotsalaisten upseerien osanotosta Suomen vapaussotaan ja että v. Brück on määrätty Saksan edustajaksi Suomeen.

Iltapäivällä jatkoin Leinbergin Handlingarien läpikäymistä. Myöhemmin olin hakkaamassa puita sekä sitten Vickbergillä.

FEBRUARI - HELMIKUUN * 16 * Lauvantai

Pakkanen taas peräytynyt. Lämpöm. vain -3 ast. Erittäin kaunis talvipäivä.

Forström ilmoitti, että miliisi käynyt vaatimassa, että lumi on ajettava pois palatsin edustalta. Lähdin askaamaan rahoja. I. Groundstroemilla, joka ei tiennyt antaa neuvoa. Sitten H. Hertsbergillä, joka lupasi antaa 2000 ellen muualta saa. En ottanut. Aamiaisen syötyäni uudelleen samalle asialle. Pohjolassa, jossa tapasin valtioneuvos Helanderin ja Hugo Rautapään sekä tohtori Paloheimon¹. Näiden välityksellä sain Kansallispankin schekkiä vastaan 500. Sitten Palatsissa panemassa alulle lumen ajon.

Kotiin tultuani Christen Olsen meillä, tullut tänään Porvoosta. Sanoi sen olevan väkityhjän. Porvarit paenneet Pellingellä kurjuutta. Päivällisen jälkeen pikin päin vielä Vickbergillä.

FEBRUARI - HELMIKUUN * 17 * Sunnuntai

Lämpöm. -1 astetta. Ilma harmaata. Yö lienee kulunut rauhallisesti.

Tuotua puita hakemassa Työmiehen. Alkaa olla pitkiä teoreettisia uudistussuunnitelmia, mutta vähän tietoja sodan edistymisestä. Läpikävin Leinbergin Handlingar. Aamiaispäivällisen syötyä Olsezilla visiidillä. Christen katkaissut kylkiluunsa.

Tänään hautasi punakaarti kaatuneensa Eläintarhan Mäntymäelle. Iltapäivällä sairastelin päänsärkyä ja jatkoin Leinbergin Handlingarien läpikäymistä.

Saimme alhaalla Fria Ord nro 5, 16.2.18, joka näyttää olevan 1:n painettu kappale tätä julkaisusarjaa. Myöhemmin illalla olin Blomroosilla, jossa sain nähdä julkaisun toisen numeron. Se kertoi sekä Tornion että Kuopion joutumisesta hallituksen joukkojen käsiin n. 7.-8. p. t.k. Maist. Vickström kertoi, että tänään olisi ammuttu useita valkokaartilaisia Drumsön luona.

1 Hugo Rautapää oli senaattori ja valtion talousosaston virkamies, Karl Alfred Paloheimo vakuutusyhtiö Pohjolan toimitusjohtaja. Valtioneuvos Helander saattaa olla kunnallisneuvos Niilo Helander Heinolasta, hän toimi vakuutusyhtiö Pohjolassa Heinolassa.

Frihetskriget

Finlands frihetskrig 1918 började, då ryska militären i Viborg tog parti för de röda mördarpöjarna. Den 23-26 jan. avväpnade karelska skyddskåren ryssar och rödgardister i Joensuu, Sordavala, Vuoksenniska och Savitaipale. I Vuoksenniska togs hela ryska Saimaflottiljen med kanoner, gevär, 12 kulsprutor, 5,000 projektiler och 16 ton sprängämnen. - Den 27 jan. ställde sig finländska socialistledningen öppet på ryssarnas och deras landsförrådiska hjälpare, röda gardets, sida och började sedan "revolution" i Helsingfors, Tammerfors och Åbo. Då dessa städer behärskades av fienden, möttes uppröret ej här med vapenmakt. Den 1 febr. förklarade så ryska rayonkomiten i Helsingfors officiellt krig mot den av lantdagen tillsatta regeringen och mot dess trupper.

Kuvassa alku monistelehdestä Vapaa sana - Fria ord No 1. Päiväys 9.II.18. Julkaisua säilytetään Helsingin Yliopiston kirjastossa (nyk. Kansalliskirjasto). Porvarilliset lehdet oli lakkautettu heti sisällissodan alkaessa. Vapaa Sana - Fria Ord oli tunnetuimpia valkoisten maanalaisista julkaisuista. Ensimmäiset numerot olivat koneella kirjoitettuja lehtisiä. Tätä ensimmäistä numeroa Juhani Rinne ei kuitenkaan nähnyt.

FEBRUARI - HELMIKUU

* 18 * Maanantai

Lämpöm. -2 ast. mutta ilma on harmaa ja tanakka lounaistuuli tekee ilman kylmäksi.

Palovakuutuksen uudistamista varten Skandiassa, annoin sille chekin Smk 187:- Aamiaisen syötyä kävin Bökkillä, jolle vein minulla olevat rahat 25 ja nva Cajanuksen kuitin. Hänen kanssaan pitkälti keskustelua Toimikunnan lopullisesta organiseeraamisesta. Hän piti tärkeänä, että virastosta nyt tehtäisiin itsenäisesti tilittävä virasto. Tämä edellyttää sihteerikamreeriviran perustamista, joko vakin. tai palkkiolla, niin ensinnä mainitussa tapauksessa korkeintaan 8000, kenties 7000 mk palkalla. Osastojärjestelmää kannattaa hänkin.¹

Olanderin liikkeessä², josta otin 1 pakan sinistä pukukangasta. Neuvottelin neidin kanssa. Päätettiin tilata luukut akkunoihin.

Otolta³ kirje, josta käy selville että voivat hyvin. Kutsuu meitä sinne. Iltapäivällä hra Ståhl täällä, ei tiennyt erikoista. Hakkaamassa puuta, jonka jälkeen jatkoin Leinbergin III Handl:n läpikäymistä. Kylpy.

1 Muinaistieteellisen Toimikunnan lopullisesta uudistuksesta tehtiin useita ehdotuksia, joiden laatimiseen myös Juhani Rinne osallistui alkuvuodesta 1918. (Immonen: 31-32).

2 Olanderin kangaskauppa ja verstaas teki töitä Kansallismuseolle.

3 Otto Rinne, J. Rinteen veli, turkulainen rakennusmestari.

FEBRUARI – HELMIKUU

* 19 * Tiistai

Tänä aamuna lämpöm. -10 ast. päivällä nousi -7 ast. ja oli kirkasta ja aurinkoa.

Hakkaamassa puuta. Sen jälkeen jatkoin Leinb:n III osan läpikäymistä ja sain sen loppuun. Olanderin neiti täällä, sanoi että kappaletyöt eivät tahdo allekirjoittaa Oskarin ehdottamaa uutta sopimusta. Tiedusteltuani [työnjohtaja Oskari] Kivistöltä uusia määräyksiä tulin siihen käsitykseen, että se ei ole tarpeellistakaan.

Sigríd ja lapset Almalla, yksin kotona. Uudestaan hakkaamassa puuta. Sieltä palattua jatkoin Leinbergin Handlungarien läpikäymistä ja pääsin lävitse IV osan. Iltapäivällä kirjoitin kirjeen Otolle ja vein sen postiin. Myöhemmin Vickbergillä.

Tänään tieto, että Saksa alkanut offensiivin Venäjää vastaan, nousseet maihin Haapsalon luona ja alkaneet liikehtiä itään. Ruotsi antanut ultiimaattumin Venäjälle ja aika menee umpeen tänään klo 12. Kohtalokas on aika, minkälaisia tapauksia kohti kuletaan.

FEBRUARI – HELMIKUU

* 20 * Keskiviikko

Kylmän harmaata. Lämpöm. noin -10 ast.

Aamulla olin kellarissa latomassa puupinoani uudestaan. Aamiaisen syötyäni museoon, jossa minulla oli päivystysvuoro. Siellä läpikävin ja merkitsin leikattavaksi muutamia kymmeniä Helsingin Sanomien numeroita. Suuri osa aikaa meni kuitenkin kannujen valamiseen. Museosta palatessa [Olanderin] afäärissä, josta otin tallettamani¹ 900:- Luukut akkunoihin tilatut. Palatsista lumi suureksi osaksi ajettu pois.

Iltapäivällä Frans meillä ja olimme sahaamassa puuta. Lueskelin venäläisiä lehtiä, joista mielenkiintoisia tietoja Saksan uudesta offensiivista Venäjää vastaan. Samoin että Ruotsi ottanut Ahvenanmaan². Näyttää kuin tapaukset meilläkin alkaisivat kehittyä nopeammin.

1 Koska pankit olivat kiinni, kaupat hoitivat pankin asioita, tallettivat rahoja.

2 Ruotsin laivaston aluksia saapui Ahvenanmaalle helmikuussa. Taisteluja sekä neuvotteluja käytiin punaisten, valkoisten, venäläisten ja ruotsalaisten kesken. Saaret päättyivät ruotsalaisten haltuun maaliskuun alussa.

FEBRUARI - HELMIKUU * 21 * Torstai

1 Edgar Sillman oli aktiivinen suoje-
luskuntalainen ja mukana Pellingin
taistelussa 13.2. Suojeluskuntalaisten
joukko pakeni Porvoon saaristoon-
Pellinkiin, josta Sillmann ja kaksi
muuta lähtivät jään yli Helsinkiin
hakemaan apua. He pääsivät Ska-
tanniemelle Vuosaareen, ja jäivät
punakaartin vangeiksi. Jätkäsaaren
kohdalla vangit komennettiin pois
reestä ja ammuttiin.

Edgar Sillman varmaan tun-
nettiin Kansallismuseolla, hän
oli opiskellut arkeologiaa.

Edelleen ilma harmaa ja päivällä alkoi tulla lunta-
kin, lämpöä -11 astetta.

Aamulla Groundstroemillä askaamassa maa-
liskuun palkkauksen sekä museolle että palatsille.
Ostin venäläisiä lehtiä, joista näkee saksal. voimal-
lisesti etenevän Itämeren maakunnissa.

Olanderin afäärissä, josta otin palttookangas-
pakan ja [annoin] 1500:- tämän säilytettäväksi.
Blomroosilla, joka kertoi rintamasta samaan ta-
paan kuin oli venäläisissä lehdissä. Kaikki näyttää
täälläkin kiristyvän. Juna ei enää mene Turkuun.
Mikä on esteenä sitä ei tiedetä, arvellaan Kärkeko-
nummella olleen joku räjähdys.

Iltapäivällä läpikävin Leinbergin IV osaa saaden
mielenkiintoisia tietoja Turun tuomiokirkosta. Illal-
la pikimmältään Agnes Björkellä. Sirelius ilmoitti,
että Edgar Sillmann¹, jonka punakaartilaiset ovat
ampuneet Pohjoissatamassa, haudataan huomenna.

FEBRUARI - HELMIKUU * 22 * Perjantai

Tänään on ilma autereinen, mutta heikko aurinko
näkyvissä. Lämpöm. -15 aamulla.

Ostamassa venäläisiä lehtiä ja sen jälkeen sää-
tytalolla katsomassa Gamboggin taulua, joka tah-
dotaan pois sieltä. Ilmoitin Italian konsulaattiin
asiasta. Konsuli Lindholm ilmoitti vähän myöhem-
min, että taulu siirretään Kansallismuseoon.

Klo 2 olin Edgar Sillmanin hautajaisissa. Ilta-
päivällä jatkoin Leinbergin Handlingarien IV osan
läpikäymistä. Myöhemmin illalla olin pikimmäl-
tään Vickerbergin puolella.

Tänään ei ole erikoisempia tietoja ollut saatavis-
sa asiain tilasta. Mitään ratkaisevaa ei ainakaan
liene tapahtunut. Porin ottamisesta on huhuja, jotka
kenties ovat ennen aikaiset. Masabyn ja Kärkeko-
nummen välillä lienee rikottu rautatietä. Sanotaan
että Keravalla olisi samoin. Maitoa emme saaneet
tänään tippaakaan.

Raffaello Gambogi (1874–1943),
maalauk "Lepo" vuodelta 1900. Gam-
bogi oli naimisissa suomenruotsalai-
sen taiteilijan Elin Danielsson-Gam-
bogin kanssa. Teos ostettiin Antellin
kokoelmiin 1901. Kansallisgalleria,
Museovirasto.

FEBRUARI – HELMIKUU * 23 * Lauvantai

Aamulla aika kylmä. Lämpöm. -15 ast.

Tuotuaani puuta ostamaan venäläisiä lehtiä, joissa edelleen tietoja saksalaisten etenemisestä ja venäläisen neuvoston vaikeasta asemasta.

Aamiaisen jälkeen museoon, jossa minulla oli dejuuri vuoro. Täällä läpikävin kaikki jällellä olevat Hels. Sanomat merkiten leikattavat artikkelit. Museossa myös Böök ja Sirelius, joiden kanssa kannujen kolausta. Kivistö toimittanut Gamboggin taulun museoon Italian konsulaatin laskuun.

Kotiin tultuaani jatkoin edelleen Leinbergin IV osan Handlingaria läpikäymistä ja myöhemmin illalla pikimmältään Vickbergillä. Tänään alkavasta elintarpeiden laskemisesta ei näytä tulevan mitään, sen vuoksi että räittäus spionit vaativat tarkastajain toimimaan tässäkin samalla. Koko elintarvelautakunta taitaa erota.¹

1 Ruokavarojen vähyden vuoksi olemassaolevia ruokia pyrittiin jakamaan kaikille. Porvaristo tosin vastusti "elintarpeiden laskemista". Ajatuksena oli, että molemmat osapuolet toimisivat yhdessä elintarvikkeita tarkastettaessa. Kun punaiset halusivat tarkastaa samalla myös väestön väkiviinat, suuttuivat elintarvikelautakunnan porvarijäsenet ja ilmoittivat eroavansa. Punaiset ryhtyivät tarkastamaan elintarvikkeita yksinään, mutta suurin osa kaupunkilaisista jätti inventointilomakkeet palauttamatta. (Nyström: 243–244).

FEBRUARI - HELMIKUU * 24 * Sunnuntai

Lämpöm. aamulla vain -4 astetta ja nousi myöhemmin 0:aan. Tuli sankka lumipyry, joten ilma aivan sakea.

1 Saksa eteni itärintamalla, ja heikentynyt Neuvosto-Venäjä solmi lopulta välirauhan Saksan kanssa 3. maaliskuuta 2018 ja luopui Puolasta ja Baltiasta sekä tunnusti Suomen ja Ukrainan itsenäisyyden.

Tänään julkaisee Työmies uudet rauhan ehdot, jotka mm. sisältävät vaatimuksen, että ryssät ja punakaarti pois Suomesta, Viirosta ja Kuurinmaalta¹. Jatkoisin Leinbergin IV osan läpikäymistä.

2 Alman väki = Alma ja Frans Österlund sekä heidän tyttärensä Ann-Marie. Oliko Fransilla sisaria?

Aamiaisen jälkeen tulivat Alman väki ja Österlundin työt² meille, myöhemmin myös Mathilda [Silcke]. M. kertoi Aug. Salon tänään aamulla tulleen Tampereelta, joka yhä edelleen on punainen kaikista huhuista huolimatta. August oli sanonut junien menevän Poriin saakka, joten siis sekään on edelleen punaisten vallassa. Iltapäivällä olivat Vickbergit meillä.

FEBRUARI - HELMIKUU * 25 * Maanantai

Tänään erinomaisen ihana talvipäivä. Aamulla lämpöm. -4 ast. mutta nousi myöhemmin päivällä 0:aan. Aurinko esillä ja räystäät tippuu.

Aamulla ostamassa ensin Työmiehen ja venäläisen lehden. Niistä kävi selville, että Venäjän bolshevikki hallitus on hyväksynyt Saksan rauhan ehdot.

3 Viro julistautui itsenäiseksi 24. helmikuuta, mutta jo seuraavana päivänä saksalaiset valtasivat sen. Tallinnasta (Räävelistä) saapui pakenevia venäläisten laivasto-osastoja ja siviilejä Helsinkiin.

Aloin läpikäydä Leinbergin V osaa. Blomroos oli päivällä meillä, hän kun nyt ei voi olla kotonakaan. Iltapäivällä jatkoisin samaa työtä tullen kuitenkin yhtenäisen häirityksi. Se tilan jännitteisyys, joka nyt taas vallitsee Saksan voimallisen esiintymisen johdosta ja senkin vuoksi, että paraillaan on taistelu käymässä Kirkekonummella, ei yksinkertainkaan työ tahdo ottaa luistaakseen. Tänään näkyy olevan tietoa siitäkin, että Räävelissä [Tallinnassa] on neuvostovalta saanut lähteä pois saapuen tänne Helsinkiin³. Myöhemmin huhuttiin, että sen olisi Saksakin ottanut.

FEBRUARI - HELMIKUU * 26 * TIISTAI

Taaskin kaunis ilma. Lämpömittari -2 astetta. Aurinko esillä, mutta ilma autereinen.

Kellarissa hakkaamassa puuta. Engström täällä ottamassa pakettia palatsiin. Jatkoin Leinbergin V osan läpikäymistä. Aamiaisen jälkeen museoon, jossa minulla oli dejourin vuoro. Täällä oli myös Europaeus, joka jäi edelleen sinne, joten voim lähteä aikaisemmin pois.

1 Arthur Nordberg oli naapuri, jonka kanssa Juhani Rinne jakoi halkovaraston, ehkä myös vuokraisäntä.

2 Hannes Nylander, senaattori ja valtioneuvos.

3 Taistelu, jolloin valkoiset valtasivat Kuopion ilman miestappioita kummallakaan puolella 8.2.1918. Valkoisilla oli käytössään lopulta myös tykki, jonka sanottiin olleen ratkaiseva.

Kotiin palattuani ryhdyin Leinbergin VI osaan, jonka läpikäymistä jatkoin myös iltapäivällä. Illalla oli Arthur¹ meillä neuvottelemassa, miten olisi tehtävä vuokranmaksun kanssa. Pistäysin myös Nylanderilla², joka kertoi rintaman takaaisia uutisia Kuopion lehtien mukaan. Aseiden puute nähtävästi viivytttänyt heikäläisten toimintaa. M.m. oli Kuopion piirittäjillä ollut vain 50 kivääriä käytettävään. Sitten saapui aseita enemmän ja kaupunki antausi³. Myöhemmin Vickbergillä.

FEBRUARI - HELMIKUU * 27 * Keskiviikko

Edelleen ilma herttaisen kaunis. Aurinko esillä ja lämmitti melkoisesti. Lämpöm. n. +-0 astetta.

4 Tuomari Vilho Selinheimo toimi valtioneuvoston esittelijänä 1917 ja oli eläinsuojeluyhdistyksen pitkäaikainen sihteeri ja puheenjohtaja.

Aamulla hakkaamassa puuta, jonka jälkeen hakemassa venäläisiä lehtiä. Klo 11 hammaslääkärisä, josta päästyä tuomari Selinheimon⁴ luona. Hän kertoi nähdyin merellä 27 laivaa. Nämä ilmeisesti Räävelistä tulevia, jotka bolschevikki-pakolaisineen pyrkivät tänne. Myöhemmin saatiin kuulla, että ainakin 14 laivaa saapui kaupunkiin Jermakin avustamina.

5 Saksassa koulutuksessa olleet suomalaiset jääkärit olivat palanneet Vaasaan ja esiintyivät 25.2. paraatissa. Sitten heidät hajautettiin valkoisten joukkoihin. Asevelvollisuus oli aloitettu samana päivänä, koskien 21-40 vuotiaita miehiä. Mannerheimin sotaväki alkoi olla koossa.

Kotiin tultua Leinb. VI osan kimpussa, kunnes päivällisen sytyä olin hetken aikaa hakkaamassa puuta. Frans meillä. Tänään mieliala muutoin hyvin hermostunut. Kirkkonummen valkoset ovat lähteneet Porkkalaan päin ja ovat nähtävästi nyt aivan avuttomia. Muutoinkaan eivät tiedot lupaavia. Illalla Edvard B[lomroos kertoi], että Mannerheimin offensíivi nyt olisi alkamassa⁵.

Venäläinen jäänmurtaja Jermak.

FEBRUARI - HELMIKUUN * 28 * Torstai

1 Kirkkonummen taistelut käytiin 22.–27. helmikuuta. Suojeluskuntalaisia oli linnoittautunut Sigurdsin kartanon ympäristöön, ja punaiset piirittivät heidät. Osa valkoisista onnistui pakenemaan yöllä kohti rannikkoa. Mäkiluodon linnakesaarta miehittäneet venäläiset vangitsivat heidät, ja kaikki valkoiset antautuivat. Antautumisen yhteydessä Ruotsin konsuli toimi välittäjänä toivoen vangeille humaania kohtelua. Noin 500 suojeluskuntalaista pysyi vangittuina Liisankadun koululla (nykyään Sibelius-lukio), kunnes Saksan Itämeren divisioona valtasi kaupungin 14. huhtikuuta.

Taaskin kaunis päivä. Aamulla lämpöä. -4 ast. päivällä -2. Aurinko esillä, päivemmällä pilveen, tuli vähän luntakin ja oli harmaan kylmää.

Hakkaamassa puuta, jonka jälkeen klo 11 hammaslääkärille. Samalla matkalla myös venäläisiä lehtiä. Päivällä jatkoisin Leinb. VI osan läpikäymistä, jonka sain loppuun.

Klo 3 pikimmältään Blomroosilla, joka kertoi tulleen tiedon, että Mannerheim aloittanut yleisen offensiivin. Pori joutumassa valkosille, Tamperekin vaarassa joutua ja Viipuria ahdistetaan. Mannerheim saanut riittävästi aseita ja ampumatarpeita. Virolaisia pakolaisia ja punakaartilaisia tulee tänne yhä.

Iltapäivällä aloitin Leinbergin VII osaa, jota kävin läpi lähes 200 sivua. Myöhemmin Vickbergillä. Kirkkonummen valkoset antautuneet ja tuodut vankeina Helsinkiin, jossa ovat ruots. lyseolla ja sanotaan Fenniassakin. Ruotsalaisia välittäjiä täällä¹.

MARS - MAALISKUU

* 1 * Perjantai

Lämpöm. aamulla -10 asteessa, mutta nousi päivän kuluessa melkoisesti. Aurinko ajoittain esillä, joten kaunis talvi-ilma.

Aamulla lopetin Leinbergin VII läpikäymisen. Aamiaista syötyäni museoon, jossa minulla oli päivystysvuoro. Sitä ennen hammaslääkärillä. Työstä museossa ei tullut mitään. Lueskelin vain venäläisiä lehtiä. Klo $\frac{1}{2}$ 4 ajoissa lähdin kotiin saaden tullessa Työmies lehden. Hetken perästä kotiin tultuani tuli Otto tänne Turusta. Odottamaton ilo, kun pitkään aikoihin ei ollut saanut Turusta mitään tietojakaan. Iltapäivällä oli Frans meillä ja sahasimme jällellä olevat koivuhalkomme loppuun. Muutoin meni ilta jutellessa varsin myöhään. Bök soitti ja kehotti tulemaan sinne ensi viikolla neuvottelemaan asetuksesta Toimikunnan vakinaisesta kokoonpanosta. Tänään ei ole erikoisia uutisia saatu mitään rintamalta.

MARS - MAALISKUU

* 2 * Lauvantai

Taas kaunis aurinkoinen aamu. Lämpöm. -5 asteessa, mutta nousemassa.

Hakemassa venäläisiä lehtiä, joiden tutkimisessa meni aamu. Klo 11 hammaslääkärillä, josta palattua ulos lasten ja Oton kanssa. Lueskelin yhtä ja toista. Päivällisen syötyä Silckellä, jossa tavattiin myös herrasväki Backman. Sieltä palattua vietettiin ilta kotona.

Klo $\frac{1}{2}$ 11 aikaan alkoi tavaton ammunta kaduilla, jolloin laukauksia seurasi tavattoman tiheästi. Muutoin ei tänään ole tullut tietoon erityisen ratkaisevampia tapauksia koti- eikä ulkomaissa. Saksa etenee järjestelmällisesti. Illalla sähkösanoma, että venäjän ja Suomen välillä olisi tehty Tokoin¹ y.m. allekirjoittama sopimus rajasta y.m.

¹ Oskari Tokoi, lehtimies ja senaattori 1917. Sisällissodassa punaisten puolella elintarvikekomissaarina ja kansanvaltuuskunnassa.

SUOMEN KANSANVALTUUSKUNNAN
TIEDONANTAJA
LISÄLEHTI

N:o 1.

Lauvantaina 2 p. maaliskuuta 1918.

Hinta 10 p

Suomen ja Venäjän välinen sopimus allekirjoitettu eilen.

Tänään saapuivat ylimääräisellä junalla Pietarista Kansanvaltuuskunnan waltuutetut towerit Oskar Tokoi ja Edward Gylling, jotka Suomen hallituksen puolesta olivat viime yönä Smolnassa allekirjoittaneet Suomen ja Venäjän välisen sopimuksen. Sopimuksen mukaan luovutti Venäjä Suomen riippumattomalle tasawallalle. Kaiken Venäjän tasawallan tai Venäjän waltiolaitosten omistaman tai hallinnossaan pitämän kiinteän omaisuuden, kuten maan, wesialueet, tontit, rakennukset, tehtaat, lennätinlaitokset, rantatiet, linnoitukset, majakat,

loistot, reimarit sekä Venäjän hallituksen ennen sotaa tai sodan aikana pakkoluovuttamat laivat sekä muun sodan aikana pakkoluovuttaman omaisuuden. Lisäksi luovutti Venäjän tasawalta Suomen tasawallalle osan Jäämeren rannikko, niin että Venäjän ja Suomen wälinen waltakunnan raja kulkee tästä edes Korwatunturista nyhtisellä Venäjän ja Suomen välisellä rajalla suorassa linjassa Petfamon joen lähteille, sieltä Petfamon joen itäistä wedenajajaa kiertäen Nuotawuonon ja Kalastajaniemen yli suorassa linjassa Jäämeren ran-

nalle Supuskan luona.

Suomi puolestaan luovutti Venäjälle Suomen omistaman Venäjän alueella sijaitsevan kiinteän omaisuuden sekä Suomen lahdien rannalla sijaitsewan Suomen linnakkeen alueen ja wakuutti wälttämättömän kauttakulkuyhteyden maigittuun linnakkeeseen.

Näistä luovutuksista johtawat suoritukset ratkaistaan erityisesti Venäjän ja Suomen asian Selwitettykomiteassa.

Sopimus astui wotmaan heti.

Helsingki 1918.

Tiedonantaja-lehden ilmoitus Suomen ja Venäjän välisestä rajasopimuksesta.
”Tänään saapuivat ylimääräisellä junalla Pietarista Kansanvaltuuskunnan waltuutetut towerit Oskar Tokoi ja Edward Gylling, jotka Suomen hallituksen puolesta olivat viime yönä Smolnassa allekirjoittaneet Suomen ja Venäjän välisen sopimuksen...”

MARS - MAALISKUU
* 3 * Sunnuntai

Samoin kuin eilen kaunis ilma. Lämpömittari -5 ast.

Aamulla ostamassa venäläisiä lehtiä ja samalla palatsissa. Siellä valmistautuvat venäläiset lähtemään Suomesta. Ensi torstaina lähettänevät kirja- ja paperivarastonsa.

Päivällä pikimmältään Nylanderilla, jossa ei tiedetty erikoisempia. Ulkona lasten kanssa, josta palattua Bööck meillä. Iltapäivällä oli Nelly täällä ja myöhemmin Vickbergit.

Tämän päivän uutisista lienee merkittävin Köpenhaminan sähkösanoma 27. päivästä v.k. että Saksan laivasto olisi lähtenyt merelle päämäärään Helsinki¹.

1 Kyseessä on luultavasti se saksalaisten laivasto, joka lähti 28. helmikuuta Danzigista ja saapui Ahvenanmaalle Eckeröön 5. maaliskuuta. Ahvenanmaa oli maaliskuun alussa päätyneet ruotsalaisten haltuun, mutta nämä vetäytyivät saksalaisten miehittäessä Ahvenanmaan. Saksalaisten tarkoitus oli edetä valkoisten tueksi heti, mutta huonon jäätilanteen vuoksi laivasto lähti vasta 5. huhtikuuta ja 1000 miehen vahvuinen pataljoona nousi maihin Tammisaassa.

MARS - MAALISKUU

* 4 * Maanantai

Edelleen aurinkoista. Lämpömm. aamulla -7 ast. päivällä se nousi, mutta oli kylmänlainen tuuli.

Ostamassa venäläiset lehdet, joita lueskelin, kunnes klo 11 menin hammaslääkärille. Sieltä palatua lasten kanssa Kaisaniemessä. Koko päivä meni Oton kanssa.

Iltapäivällä oli hra Gustafsson täällä saaden rahat Otolta myömistään vaunuista. Iltapäivällä myöhemmin olin Groundstroemilla, jolta sain nostaa museolle 9650:- ja palatsille 1850:-. Myöhemmin kävin Böökillä, jolle vein edellisen numeron.

Illalla myöhemmin olimme Vickbergillä, jossa istuttiin iltaa aina 1/2 12 asti. Tänään ei ole saatu tietoja, joista voisi päättää aseman selviämisen edistyvän.

MARS - MAALISKUU

* 5 * Tiistai

Yhä vain kaunis ilma. Lämpömittari aamulla -5 ast. mutta nousi päivemmällä 0 tienoille. Aurinko esillä.

Klo 9 elintarvetarkastus. Sitä toimittamassa mies ja nainen. Olivat erittäin höyryjä ihmisiä, jos kohta tarkastus oli sangen perinpohjainen. Klo 11 hammaslääkärille, joka viimeisteli paikattuja ham-paitani. Näiden laitos maksoi tällä kertaa 45:- min-kä maksoin.

Sieltä palatessa Oton kanssa asemalla, Silckellä, kirjakaupassa ja Groundstroemilla, jolta sain toisen kerran 5 laatikkoa sardiineja à 1:50. Kotiin palatua viemässä kirjekortin asemalle, jonne palatsin passilla pääsin kaikkien vahtipostien lävitse.

Päivällisen jälkeen kotona, jossa koko ilta kulu-tettiin opiskelemalla whistia. Engström ottamassa palatsin varoja 1850:-.

Punaisten partio Helsingin asemalla 1918. Kuvan alkuperä tuntematon.

Helsingin vanha asemarakennus oli käytössä 1918 loppuun asti, nykyinen asemarakennus vihittiin 1919 ja vieressä ollut purettiin. Kuva Signe Brander 1909, Helsingin kaupunginmuseumo.

MARS - MAALISKUU * 6 * Keskiviikko

Edelleen ilma erittäin kaunis. Aurinko esillä, lämpömittari -5 astetta, mutta nousi päivällä yläpuolelle 0:n.

Aamulla heti hakemassa venäläiset lehdet. Aamiaisen syötyä Oton kanssa Aku Salolle, jossa saatiin kahvia. Aku oli Turussa. Sieltä Silckelle, jossa ei oltu kotona. Takaisin tullessa ostin eiliset iltalehdet. Lepäilin, jonka jälkeen hakkaamassa puuta. Iltapäivällä Frans meillä ja menimme Oton kanssa häntä saattamaan. Pikimmältään Nylanderilla, joka Itä-Suomen Sanomien mukaan kertoi toivorikkeitä tietoja itäiseltä rintamalta.

Viime yönä suuri räjähdys, Tallbergin ruutikellari meni ilmaan tehden paljon tuhoja¹. Tulipalo Mellungsbyn suunnalla näkyi akkunastamme $\frac{1}{2}$ 1 yöllä. Ankara ammunta päällä Pohjoissatamassa.

MARS - MAALISKUU * 7 * Torstai

Samoin erittäin kaunis ilma. Lämpöm. -5 aamulla, mutta nousi päivällä lämpöasteiksi.

Aamulla hakemassa venäläisiä lehtiä ja palatsissa, josta toin vähän jauhoja ja ryynejä. Täällä kuuluu vähän vihamielisyyttä venäläisten ja punakaartilaiden välillä.

1 Ei tiedetä oliko Seurasaarentiellä sijainneen Tallbergin ruutikellarin räjähdys vahinko, ”valkoisten sabotaasi tai punaisten tihutyö”. (Nyström: 251).

Aamiaisen jälkeen Pohjolassa onnistumatta tava-
ta ketään. Sen jälkeen museossa, jossa suoritin rva
Pälsille 275:- kuluvalta kuulta. Sieltä Silckelle,
josta palatsiin päivälliseksi. Iltapäivällä Arth. Nord-
berg täällä saaden täällä kahvia. Muutoin oltiin
kotona kaiken iltaa.

1 Saksa ja Suomi solmivat rauhanso-
pimuksen 7. maaliskuuta 1918. Sopi-
mukseen sisältyi Saksan tuki ja samalla
holhous.

Tänään nähdään venäläisistä lehdistä, että Sak-
sa on luvannut aseellista apua Suomen hallituksel-
le¹ ja siinä tarkoituksessa laskenut maihin joukkoja
Ahvenanmaalle. Muuta erityistä ei.

MARS - MAALISKUU * 8 * Perjantai

Edelleen erinomaisen kaunis ilma. Aurinko kaiken
päivää esillä sulattaen kadut keliltään huonoiksi.
Jäälläkin alkaa tien kohta jo olla musta. Lämpöm.
-5 ast. aamulla, mutta päivällä yläpuolella 0:n.

2 Carl Lindhagen, Tukholman pomes-
tari, kuului ruotsalaisten delegaatioon,
joka matkusti Suomeen 27. helmikuuta
tavatakseen Kansanvaltuuskunnan
jäseniä. Heidän välitysehdotuksensa
torjuttiin. (Berglund & Sennerteg:
494-520).

Aamiaisen syötyä museoon, jossa minulla oli de-
juuri. Appelgren siellä kyseli, mitä töitä olisi niika-
reille annettava. Ehdotin Sireliuksen kaappeja tehtä-
väksi. Sirelius tiesi kertoa, että Saksa olisi antanut
3 päivän ajan punaisille miettimisaikaa laskevatko
aseensa. Myöskin he ovat tehneet useita yrityksiä
saada aikaan neuvotteluja, mutta tähän asti onnis-
tumatta. Heidän välittäjänään esiintynyt edusmies
Kellosalmi. Sitä paitsi Lindhagen yrittänyt sitä
agronomi Alkion kanssa, mutta bakki tuli².

Santeri Alkio, toimittaja ja kirjaili-
ja sekä maalaisliiton kansanedustaja
senaatissa, pyrki sovitteluun risti-
riitoja vasemmiston ja porvarillisten
puolueiden välillä jo ennen sisällisso-
dan puhkeamista. (kansallisbiografia)

Feliks Kellosalmi, kirjapainotyönte-
kijä, vasemmistuedustaja senaatissa.
1918 kansanvaltuuskunnassa maksu-
konttorin johtajana.

Iltapäivällä pikimmältään Vickbergillä. Klo 8
kotona. Forsström soitti ja ilmoitti, että punaset ja
ryssät tappelevat keskenään, punaset ampuneet 2
matruusia Yliopiston apteekin edessä³.

3 Venäläiset merisotilaat olivat kulke-
neet levottomina ryhminä kaupungilla.
Heitä arveltiin anarkisteiksi.

MARS - MAALISKUU * 9 * Lauvantai

Edelleen samanlainen ilma kuin eilen. Lämpöm.
aamulla -5 ast. mutta nousi päivällä saman verran
lämpöasteiksi.

4 Kuten Brest-Litovskin erillisrauhassa
Saksan ja Venäjän välillä oli sovittu
3.3.1918.

Aamulla palatsissa, jossa ryssät ottaneet pois
vahtinsa ovilta ja portilta ja uhkaavat jättää palat-
sin punaisille⁴. Laitettiin provisorisesti portin puomi
ja annoin määräyksen sen pitämisestä lukittuna.
Myöhemmin ilmoitti Forström että ryssät ajoivat
puomin autolla poikki.

1 Blomroos ja Jung olivat postihallituksen virkailijoita ja työskentelivät, vaikka muut virastot olivat lakossa. Heillä oli vaikeuksia Kansanvaltuuskunnan kanssa.

2 Anarkistit olivat pienin ryhmä Venäjän vallankumouksen taustalla ja he ajautuivat vastakkain bolševikkien kanssa.

3 Helsingin valkokaarti onnistui kaappaamaan jäänmurtaaja Tarmon 3.3. ja alus vietiin Tallinnaan, joka oli saksalaisten hallussa.

4 Grönqvistin talo sijaitsee Pohjois-Esplanadin ja Kluuvikadun kulmassa. Talon nimi on annettu rakennuttajan mukaan, tehtailija, kunnallisneuvos Fredrik Wilhelm Grönqvist.

5 Albion Lamppumakasiini myi lamppuja ja sisustustavaraa osoitteessa Aleksanterinkatu 11.

Blomroos täällä päivän, hänet kun eilen vangitsivat¹. Tänään hän ilmoitti hänen virastonsa komissaarin jättäneen paikkansa, kun ei kyennyt siinä mitään toimimaan.

Tänään klo $\pm\frac{1}{2}$ 3 aikaan päivällä nähtiin Helsingin yläpuolella ensimmäinen saksalainen lentokone, ei heittänyt pommeja. Iltapäivällä saatiin varoitus, ettei pitänyt olla ulkona jälkeen klo 7 ja niin myös alkoi kaupungissa tähän aikaan tavaton ammunta. Kuuluu anarkisteilla² olleen aikomus räjäyttää ilmaan eräitä varastoja, mutta punakaarti esti. Ryssät ja punakaarti näyttävät jo olevan sodassa keskenään.

MARS - MAALISKUU * 10 * Sunnuntai

Ilma edelleen tavattoman herttainen. Aurinko esillä ja lämpöm. aamulla -4 ast. klo 11 aikaan jo +2 ast.

Aamulla taas ammuntaa kaduilla. Toim puita ja kävin samalla kaupassa. Tänään aamupäivällä klo 11 aikaan oli taas saksalainen lentäjä täällä. Tarkasteli vain kaupunkia tekemättä mitään pahaa. Syötyämme aamiaispäivällisen läksimme Alman luo, josta palasimme klo 5 aikaan. Sen jälkeen Otto ja minä olimme silkkellä. Mathilda kertoi Tarmon matkasta ja sanoi tulleen tiedon sen onnellisesta saapumisesta määräpaikkaansa³.

Eilen iltainen ammunta oli lähinnä tapahtunut Grönqvistin⁴ kohdalla, jossa katukäytävät olivat täynnään seinästä ravissutta rapninkia. Illalla valmisteli Otto lähtöään varten huomenna Turkuun.

MARS - MAALISKUU * 11 * Maanantai

Aamupäivällä tavattoman paksu sumu, joka taas klo 11 aikaan hävleni ja aurinko tuli esille. Lämpöm. oli aamulla -6 asteessa, mutta nousi päivän kuluessa +2 asteeseen.

Heti päivän kirkastuessa kävi täällä taas saksalainen lentäjä. Aamulla saattamassa Ottoa junalle, pääsin palatsin passilla asemasillalle asti. Päivällä Albion Rydmanilla⁵, joka lupasi antaa minulle chekillä huomenna 500,-.

1 Jalmari Finne (1874–1938), kirjailija ja teatterinjohtaja, tunnettu erityisesti lastenkirjasarjasta Kiljusen herrasväki. (Immonen: 68).

2 Eteläsatamaan ankkuroitunut Venäjän Itämerenlaivasto alkoi siirtyä 12.3.1918 Kronstadtin. Oliko laivalla läksiäisjuhlat ei ole tiedossa. Viimeiset laivat tosin lähtivät vasta huhtikuussa.

Täällä [museolla] Jalmari Finne¹, joka kertoi keräävänsä kaikenlaisia juttuja puna- ja valkokaartilaisista. Hänellä on 15 keräilijää, joiden kertomukset hän panee muistiin. Tällaista keräystä olisi muidenkin harjoitettava.

Illalla alkoi tavaton ammunta ja ilotulitus laivoilla. Raketteja lasketaan ilmoille kaikilla laivoilla ja jäällä pamahutetaan räjähdyspommeja. Mitä sitten merkinnee tämä praasniekka, sillä vallankumouksen vuosijuhla lienee vasta muutaman päivän perästä².

MARS – MAALISKUU * 12 * Tiistai

Tänään on päivä ollut kauttaaltaan pilvessä. Lämpö -6 ast. aamulla nousten keskipäivällä miltei sulamispisteeseen.

Aamulla olin Almaa tapaamassa, joka toi Sirkan kalossit ja sen jälkeen palatsissa, jossa ryssien luku edelleen vähenee. Punakaarti ei ole sinne vielä astunut sisään. Päivemmällä olin Albionissa, jossa sain chekillä 500:- sekä sen jälkeen museossa. Arkkitehti Maconi³ toi valmistuneita piirustuksiaan Savonlinnasta ja sai rahaa 500:-. Rouva B. Calonius toi museoon depositionina laatikon hopeita ja jahtikiväärin puulaatikossa. Annoin hänelle todistuksen niiden vastaanottamisesta deponentin⁴ omalla riskillä.

Iltapäivällä sain kirjekortin Otolta. Hän on päässyt onnellisesti Turkuun, mutta siellä nähtävästi joutunut jonkunlaisen trakasserian alaiseksi. Tänään venäl. lehti ilmoittaa että Svinhufvud on Berliinissä.

3 Arkkitehti Sune Maconi (1885–1928), useiden linnojen ja linnanraunioiden korjaus- ja restaurointitöiden johtaja, Savonlinnan museon intendentti. (Immonen: 56),

4 depositio = talletus; deponentti = luovuttaja <= deponere (lat.), luovuttaa, asettaa pois

MARS - MAALISKUU * 13 * Keskiviikko

Tänään oli päivä taas aurinkoinen mutta kylmläinen. Lämpö m. oli aamulla -10 astetta, mutta nousi päivällä lähemmäksi 0:aa. Aurinko sulatti vahvasti.

Aamulla tapaamassa Fransia, jonka piti tuoda Sigridin kengät. Samalla ostin venäläisiä lehtiä, jotka kertoivat lähetettävän Pietarista runsaasti punaisille apua. Niinikään kertovat ne saksalaisten lähestyvän Turkua kahdessa kolonnassa, toinen laivoilla, toinen jäätä myöten. Lähempiä tietoja asiasta eivät kuitenkaan anna.

Tapasin toht. Halmisen, joka kertoi punasten vieneen Urajärveltä¹ pyssyt, mutta muuta ne eivät yleensä sieltä kuulu ottaneen. Heinät ne tietysti ovat vieneet ja kenties viljatkin.

Tänään on odotettu tietoja Turun joutumisesta saksalaisten valtaan, mutta turhaan. Kaikesta päättäen ne eivät ole sinne vielä tulleet. Iltapäivällä otin asetuksen M. T:sta tarkastaakseni. Ehkä pidetään humenna neuvottelu Böökin kanssa. Illalla pikimmältään Vickbergillä.

MARS - MAALISKUU * 14 * Torstai

Tänä aamuna valkeni päivä sumuisen harmaana. Lämpömittari oli aamulla -4 asteessa, mutta nousi päivällä +4 asteeseen.

Aamulla tapaamassa Fransia ja ostamassa venäl. iltalehtiä, aamulehtiä kun tänään ei tullut.

Tänään saapui kirje Idalta Urajärveltä². Hän kysyy otetaanko jäitä ja pannaanko georgiinit ja pelargonit ulos niin kuin tavallisesti. Sanoi myös, että metsän hakkuu on loppu ja että Hannes on likvideerannut³ yhden puumiehen. Vastasin heti: jäitä otetaan, kasvien kanssa tehdään niin kuin ennen,

pyysin tiedustelemaan mistä hinnasta saisi hevosiä, sillä omaa hevosta ei nyt voida ostaa koska ovat myyneet heinät ja oljet. Kysyin kuinka paljon siellä rahaa tarvittaisiin ja olisiko sitä saatavissa Uimoselta⁴ siksi kunnes voidaan lähettää.

1 Urajärven kartano oli tullut Muinaistieteelliselle Toimikunnalle sisarusten Lilly ja Hugo von Heidemantin testamenttilahjoituksena syyskuussa 1917.

2 Testamentin mukaan kartanoa tuli pitää museona. Ida Simolin sekä hänen miehensä Hannes olivat kartanon taloudenhoitaja ja renki, jotka jäivät kartanoon museonhoitajina.

3 Likvideerata = maksaa (ven.)

4 Majuri Arne Uimonen oli ostanut Urajärven kartanon maita perikunnalta.

MARS - MAALISKUU * 15 * Perjantai

Aamulla kalsea sumu, joka jo ennen 10 hälväni. Aurinko kävi esille paistaen kaiken päivää hyvin lämpimästi. Lämpöm. aamulla -3 ast. mutta päivällä +5 ast.

Ostamassa venäläiset lehdet, jotka tiesivät kertoa yksityiskohtaisesti Turun joutumisesta saksalaisten käsiin. Ja kuitenkin on juttu kokonaan perätön. Tänään iltapäivällä sain tietää eilen illalla tulleen virallisen ilmoituksen siitä, että saksalaiset silloin olivat 3 peninkulman¹ päässä Turusta.

Aamiaisen syötyä museoon, jossa minulla oli dejuuri vuoro. Leikkasin joukon Suomettaria, n. 30 numeroa. Sirelius tiesi kertoa Paasikiven even-tyyristä, sillä hän oli ollut joutumaisillaan kiinni. Iltapäivällä rupesin askaroimaan M. T:n kokoonpanoasetuksen² kanssa, huomenna kun pitäisi taas neuvotella Böökien kanssa.

Sivumennen olen koettanut tutustua myös uudempiin linnoitusjärjestelmiin, voidakseni kerran käsitellä Viipuria ym.

MARS - MAALISKUU * 16 * Lauvantai

Aamusta alkaen aurinkoista ja koko päivä voimallisesti sulattava. Lämpöm. oli jo aamusta 0 tienoissa, mutta nousi päivällä n. +6 asteeseen.

Aamupäivällä kävin Ruotsin konsulaatissa tiedustelemassa mitä tehdä siinä tapauksessa että punakaarti ottaa Oskari Lindforsin verstaan ja räätälit. Lupasivat tehdä mitä voivat sen estämiseksi, mutta ellei onnistu, niin määräävät minut kontrollantiksi. Kävin tästä ilmoittamassa liikkeessä.

Ostin 3 syltä puuta palatsiin. Puut maksavat 130 ja ajo 15 mk, syleltä siis 145. Jätin tätä varten 500 mk Forsströmille.

1 Peninkulma on vanha suomalainen mitta, nykyisin 10 km, aiemmin n. 6 km.

2 M.T. = Muinaistieteellinen Toimikunta, jonka organisaatiouudistus pantiin alulle 1917. Väliaikaisesti se toteutui tammikuussa 2018, lopullisesti 1920. Uudistus jakoi mielipiteitä. Vastakkain oli ehdotus valtionarkeologin johtamasta toimikunnasta, jota kannattivat Appelgren-Kivalo, Meinander, Hackman ja Heikel, sekä ehdotus itsenäisistä osastoista ja valtionarkeologin viran lopettamisesta, jota kannattivat Ailio, Rinne, Sirelius ja Böök. (Immonen: 30-33.)

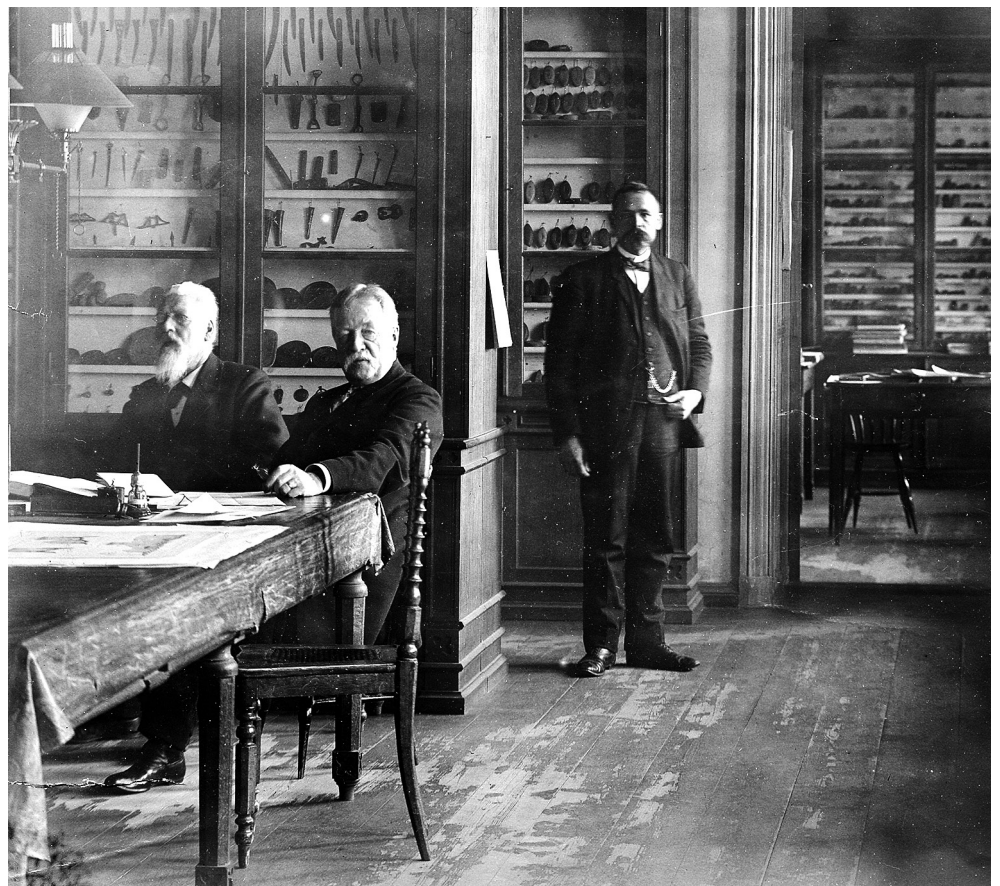
Turusta kuuluu, että saksal. ei ole tulleet sinne eikä edes Turun saaristoon. On vielä Houtskärissä ja Brändössä [Ahvenanmaalla]. Sanotaan siellä olevan 35 000 miestä. Iltapäivällä olin pikimmältään Blomroosilla. B. ollut poissa kotoaan viime torstaista asti, tullut tänään kotiin. Illalla myöhemmin vähän aikaa Vickbergillä, jolle maksoin noin 25 mk.

MARS - MAALISKUU * 17 * Sunnuntai

Taas kirkas auringonpaiste. Lämpöm. aamulla -2 astetta mutta on jo $\frac{1}{4}$ vaille 9 +3:ssa. Kadut ovat kohta paljaina ja jäällä on vettä runsaasti.

Ostamassa venäläiset lehdet, jotka taas tiesivät kertoa saksalaisten maihinnoususta Hankoossa, Lapviikissä ja Hamínassa. Niinikään kertovat ne punaisilla olevan aikomus miinoittaa Reaalilyseo ja räjäyttää Kirkkonummen vangit ilmaan.

Aamiaista syötyä olin Fransin luona, jolta sain kenkäni ja yhtä ja toista, jota Alma on ostanut. Iltapäivällä olin pikimmältään Oskari Mantereella. Tänään kirjoittelin jonkun verran M. T:n kokoonpanoasetusta. Frans oli lauantaina $\frac{1}{2}$ 3 aikaan nähnyt täällä saksalaisen lentokoneen.

Kansallismuseon arkeologit.
Vasemmalta Hjalmar Appelgren, J.R. Aspelin, Mikko Tallgren ennen vuotta 1915, jolloin Aspelin kuoli. Kuvaaja J. Rinne. (J. Rinteen arkisto.)

MARS - MAALISKUU * 18 * Maanantai

Aamulla kirkas auringonpaiste, mutta klo 9 tienoilla nousi paksu sumu, joka myöhemmin haihtui mutta jätti ilman harmaaksi. Lämpöm. -4 asteessa nousten päivemmällä 0:aan.

Aamupäivällä kirjoittelin M.T:n kokoonpanoasetusta ja menin klo 12 Böökille, jossa oli myös Siirelius. Neuvoteltiin T:n kokoonpanon periaatteista, joista saatiin pääasiallinen yksimielisyys. Lupasin ottaa kirjoittaakseni luonnoksen. Lopetimme klo 3 ¹/₄. Iltapäivällä jatkoin saman asian miettimistä.

Kävin Nylanderilla, jolta sain tietää maataloushallituksen kokoonpanoperusteet ja osastojärjestelmän. Täällä oli vieraita, jotka tiesivät mm. saksalaisten maihinnoususta tänä päivänä Hankossa¹. Onko asiassa perää? Vilppulasta huhutaan salajoudesta, joka valkoisten ensi linjalla lienee tuhonnut paljon punaisia. Kirje Otolta.

MARS - MAALISKUU * 19 * Tiistai

Sumussa. Lämpömittari 0:ssa näyttää sulattavan vahvasti. Päivemmällä kirkastui ja aurinko kävi esille.

Palatsista: puut ovat saapuneet, hyviä koivuja 3 sylvästä. Olanderin liikkeestä: punakaarti ei ole ottanut verstasta. Räättäileitä on joitakin mennyt, mutta 5 on jäljellä.

Koko päivän M.T:n asetuksen kimpussa. Kirjoitin alun kolmatta lukua. Tämä päivä erittäin köyhä tiedoista. Huhuja sen sijaan: Punakaarti menettänyt jossakin Tampereen länsipuolella 3000 miestä. Reposari pitäisi olla valkoinen. Samoin Kiikan kohta Porin radasta. Mutta mitä tuossa lienee perää.

Venäläinen iltalehti kertoo venäläisten lähettävän suuria apuvoimia punaisille². Niinikään pitäisi punaisten olla lähettänyt etelästä apujoukkoja Riihimäelle, Kouvolaan ja Viipuriin, viimeksi mainittuun kokonaista 8000 miestä. Saksalaisista ei kuulu mitään.

1 Jäätilanne oli vaikea ja suunnitelmista huolimatta saksalaisten pääjoukot pääsivät lähtemään Danzigista vasta 1. huhtikuuta 1918.

2 Venäläisiä joukkoja oli ollut Suomessa ennen itsenäistymistä 1917 n. 100 000, mutta joukkoja vedettiin pois, ja sisällissodan alkaessa heitä on ollut korkeintaan 40 000. Niistäkin suuri osa vetäytyi maaliskuussa 1918 Saksan ja Venäjän rauhan sopimusehtojen mukaisesti. Arviolta 1000–4000 sotilasta osallistui sisällissotaan punakaartin tukena, osa oli maahan jääneitä, osa Pietarista tulleita. Yhteistyö suomalaisten kanssa ei sujunut kovin hyvin kielivaikeuksien ja epäluulojen vuoksi.

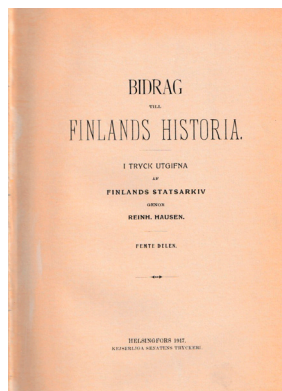
MARS - MAALISKUU * 20 * Keskiviikko

1 Walter Ahlström toimi Ruotsin asettamana kenraalikuvernöörinä Helsingissä ennen sisällissotaa. Hän toimi aktiivisesti välittäjänä punaisten ja valkoisten välillä huolimatta siitä, että Vaasassa toimiva valkoisten senaatti ei sellaista pyytänyt eikä halunnut. (Berglund-Sennerteg: 379–380).

Tänä aamunakin sakeassa sumussa. Lämpöm. aamulla 0 asteessa mutta nousi jo 11 aikaan +4 asteeseen.

Aamulla hakemassa Tiedonantoja ja venäläiset lehdet. Ja saapui tieto valkoisten ottaneen Oriveden aseman ja kirkonkylän. Venäläiset lehdet kertovat Ahlströmin¹ saaneen eron ja Ruotsin lähettilääksi Vaasaan nimitetyn vestman.

Jatkoin asetuksen kirjoittamista päivälliseen asti, mutta sen jälkeen rupesin läpikäymään Hausenin Bidragien v osaa. Yhtä ja toista näkyy siitäkkin olevan saatavissa.

Bidrag till Finlands historia, Reinh. Hausen. Femte delen. Kejsrerliga Senatens tryckeri, Helsingfors 1917. Kirja Juhani rinteen arkistosta.

2 Heinola oli siirtynyt punaisten haltuun 21. helmikuuta ja siellä käytiin useita taisteluita. Valkoiset olivat miehittäneet Heinolan kirkonkylän 14. maaliskuuta, mutta punaiset valtasivat sen takaisin 18.–21. maaliskuuta ja lähtivät vasta 19.–20. huhtikuuta.

3 Kuhmoisten taistelu alkoi 10. maaliskuuta ja oli osa punaisten viimeistä laajaa hyökkäysrintamaa. Punaiset hävisivät usean päivän jatkuneen taistelun ja suuri joukko teloitettiin, myös kenttäsaaralassa olleet haavoittuneet.

Päivällä olin ulkona lasten kanssa ja tapasin Aksel Heikelin, joka kertoi Heinolan² joutumisesta valkoisille ja että taistelu oli eilen käymässä Kuhmoistenkin seuduilla³. Tämä yksityisessä kirjeessä saadun tiedon mukaan. Toimikunnan kokoonpanoasiassa näytti Heikel ajavan takaa jonkunlaista valtionarkeologin edustamaa päällikkösystemiä. Selvää ajatusta hänellä ei asiassa vielä näytävä.

MARS - MAALISKUU * 21 * Torstai

1 Likvidatsioonikomitea = loppuselvituskomitea <= likvidation (ruotsi), selvitys, lopputili. Helmikuun lopulla Venäjä perusti likvidoimiskomitean, joka huolehti armeijan rippeiden saamisesta Venäjälle.

Sumussa aamulla taas, mutta kirkastui jo klo 9 tienoissa ja ollut sitten kaiken päivää aurinkoista. Illan suussa taas vähän sumuista. Lämpö m. aamulla -2 ast. mutta nousi päivällä +4.

Aamulla palatsissa, jossa kaikki entisellään. Likvidatsioonikomitea¹ isännöi edelleen. Sähkövalo joutunut epäkuuntoon, kun ovat asettaneet kiväärien pistimiä kontaktia synnyttämään. Sanomalehdistä näyttää valkoisten offensivi jatkuvan hyvällä vauhdilla.

Ida kirjoittaa Urajärveltä 18. p. että siellä ovat kaikki olleet yhden vuorokauden piilosilla. Hanneksen kanssa olleet kotona sentään, mutta ikkuna-ruudut tärisevät tykkien ja kuularuiskujen paukkeesta. Jäitä ruvettu ottamaan. Hevosmiehet vaativat 20 mk syleltä puiden tuomisesta. Neuvoteltuani Sireliuksen ja Heikelin kanssa kirjoitin heti kirjeen Idalle, jossa pyysin hänen toimimaan, ajomiehiä vetämään puita vaikka 20 markastakin syleltä ellei huokeammalla saa.

Tänään jatkoin Hausenin v osan läpikäymistä.

MARS - MAALISKUU * 22 * Perjantai

2 "Vilppulan rintama" oli punaisten taistelurintama välillä Vilppula-Ruovesi-Juupajoki. Taistelut käytiin 29. tammikuuta - 18. maaliskuuta, jonka jälkeen punaiset vetäytyivät kohti Tamperetta.

Aamulla sumuista. Lämpö m. 0:ssa mutta nousi jo aamupäivällä +4 asteeseen.

Vein postiin kirjeen Idalle, samalla ostamassa sanomalehtiä. Tänään näyttää toteutuvan tiedot punasten suurista tappioista pohjoisessa. Koko Vilppulan rintama² kierretty, 21 kanuunaa, 113 kuularuiskua, 40 vaunulastillista ruoka- ja ampumavaroja menetetty jne.

Museossa, jossa minulla oli päivystysvuoro. Leikkasin Suomettareita koko joukon. Heikel siellä puhumassa uutisia venäl. lehdistä. Bök kertoo, että valkoiset vierumässä. Hän sai myös kassakaapista helmikuun palkkalistan.

Wasabladet julkaisi 28.3.1918 piirroksen valkoisten (tumma viiva) ja punaisten (katkoviiva) rintamalinjoista. Rautatie näkyy myös.

Iltapäivällä olin Blomroosilla, joka tänään on kotona oltuaan poissa 1 viikon. Hän ei näyttänyt paljoa uutta tietävän. Sieltä tultua olin Nylanderilla, jossa toht. Relander. Hänellä tarkempia tietoja Tampereelta. Valkoisten päävoimat Hirsilässä, etujoukkoja Kangasalla, joiden edeltä punak. pakenee epäjärjestyksessä. Ampuvat omia päälliköitään. Illalla valkoiset jo Messukylässä. Porin radalla asemia valkoisten hallussa.

MARS - MAALISKUU

* 23 * Lauvantai, Maarian päivä

Aamusta alkaen aurinkoista, klo 7 aamulla jo +3 ast. päivällä +8 ast. Tanakka luodetuuli, joka on tehnyt Katajanokan puolelle Pohj. Satamaan ison jäättömän paikan. Lautapolkua myöten käydään edelleen viaporissa.

Aamulla kävelemässä Blomroosin kanssa. Sieltä palattua soitti neiti Edelfelt että tulisin sinne. Siellä tapasin erään tutun kreivin, joka kertoi että Joensuun [Äminne] kartano otetaan valtiolle ellei omistaja kotiudu 1. päiväksi huhtikuuta. Lupasin käydä Tokoín luona, sillä talon historialliset muistot ovat pelastettavat.

Täältä palattua tulivat herrasväki Nylander meille, Frans oli myöskin täällä lapsineen ja vihdoin tuli Aina Löfgren tänne kertoen yhtä ja toista

ajan tapahtumista. Iltapäivällä olin pikimmältään Schlyterillä, joka yksityiskirjeen mukaan tiesi vahvistaa, mitä jo muista lähteistä olin kuullut. Tampereen kohtalo ratkaistaneen näinä päivinä.

MARS - MAALISKUU * 24 * Sunnuntai

Tänään on tuuli kääntynyt koilliskantille, mutta ei ole niin vahva kuin eilen. Aamulla lämpöm. +5 asteessa, mutta meni iltapäivällä alapuolelle 0:n. Sakea lumipyry aamupäivällä, joka maan vetisenä ollessa ei kuitenkaan parantanut keliä.

Aamupäivällä kävelemässä Blomroosin kanssa. Hän kertoi että sähkösanomayhteys Porin, Tampereen ja Turun kanssa on katkaistu, niin myös että Italian konsulaattiin olisi tullut tieto sekasotkusta Tampereella.

Päivällä olin Nylanderilla, jossa ei tiedetä juuri mitään sen lisäksi, mitä ennen on tiedossa. Myöhemmin päivällä kerrottiin, että rautatieyhteys Tampereen kanssa olisi katkaistu Lempäälässä. Tähän tuli vahvistus illalla neiti Äijälän tiedosta, että lauantaina illalla tänne saapunutta junaa olisi Lempäälässä ammuttu¹. Vielä kerrottiin illalla että valkoisia olisi ollut Turengin ja Uudenkylän asemilla. Mutta näiden todenperästä ei ole tietoa.

Illalla vahvistui pakkanen n. -10 asteeseen ja vankka pohjoistuuli kolisteli kattoja.

MARS - MAALISKUU * 25 * Maananta

Päivä kirkas ja aurinkoinen. Pohjatuuli jatkuu. Lämpöm. aamulla -1 ast. mutta aurinko mahdollisesti siihen koskenut.

Heti aamusta alkaen koetin telefontse tavata jotakin nykyisen hallituksen jäsenistä Joensuun asiassa², mutta onnistumatta. Tokoin sanottiin olevan Pietarissa, Turkion muilla matkoilla, Kuusisen piti olla kaupungissa, mutta hän oli istunnossa, josta häntä ei saatu telefontiin. Klo 4 ¹/₄ jatkuu istuntoa vielä, mutta kun puolta tuntia myöhemmin soitin uudestaan, ei telefontissa enää vastattu.

1 Valkoiset valtasivat Lempäälän 24. maaliskuuta ja katkaisivat näin Tampereen yhteydet etelään rautateitse.

2 Joensuun eli Åminnen kartanon omistaja kreivi Carl Alexander Armfelt oli väkivaltaa peläten lähtenyt piiloon Helsinkiin ja jättänyt kartanon tilanhoitaja August Canthin vastuulle. Canth tapettiin myöhemmin maaliskuussa 1918.

1 Eero Haapalainen, ammattiyhdistysliikkeen edustaja kansanvaltuuskunnassa ja punakaartin päällikkö.

Soitin sitten Ailiolle, joka kehotti minua kääntymään Haapalaisen¹ apulaisen, jonkun neiti Hanna Molinin puoleen, mutta hänkään ei enää ollut tavattavissa.

Päivällisen tienoissa oli neiti Olanderin afääristä täällä, toi 3000:- ja tiedusteli kassan saldo- ja deklarationsiasiata. Kävin sen johdosta Schröderillä, joka arveli että kirjoja ei olisi annettava ja että [pyynnöstä] ei olisi välitettävä.

Muutoin tänään ei ole saapunut juuri uusia tietoja. Tuomari Johansson tiedusteli eräitä rääveliläisiä. Olin myös Hackmanilla ja Blomroosilla tänään.

Kirkas kuutamoinen illalla. Lämpöä. -8.

MARS - MAALISKUU * 26 * TIISTAI

Päivä kirkas ja kylmä, lämpöä. ei tosin ollut enempää kuin -8 ä -6 astetta, mutta tuuli pohjassa ja tanakka sekä oikein läpätunkeva.

Aamulla tuli Margit ja Edv. Blomroos tänne saaden 1 sardiinilaatikon. Ottavat jos saavat vaikka parikymmentä sellaista. Lähdin heidän kanssaan ulos ostamaan sanomalehden. Pietarin lehtiä ei saanut ennen kuin vasta klo 6 aikaan, jolloin yöjuna tuli. Radan oli valkokaarti särkenyt Lappeenrannan tienoilla.

Koettelin tänäänkin tavata joitakin hallitushenkilöitä, mutta onnistumatta. Olin iltapäivällä tapauksessa Joensuuta, jonka kanssa sovittiin, että kirjoitan Halikon järjestyspäällikölle. Tein sen myöskin Muinaismuistoyhdistyksen sihteerinä, oli siitä hyöty mikä hyvänsä. Torsten Ståhl, joka oli meillä iltapäivällä, vei kirjeen postiin. Frans oli myöskin täällä hetkisen kertoen oman alansa uutisia. Läpikäynyt Hausenin Bidrag v:ttä.

Tänään kaikenlaisia osittain mahdottomiakin huhuja. Kerrottiin Tampereen ja Hämeenlinnan joutumisesta valkoisille, että saksalaiset tekisivät tuloa Turkuun, saksalaisten ottamisesta suomalaisen aseman Pietarissa j.n.e. vieläpä bolschevikki hallituksen kukistumisesta ym.

MARS - MAALISKUU * 27 * Keskiviikko

Taaskin kirkas ja aurinkoinen päivä. Lämpöm. aamulla -8, päivällä n. -5 ast. mutta pohjatuuli ja kosteus tekee ilman kylmäksi. Tuulet ovat ajaneet jäät kasaan Suomenlahdella, joten avovesi mahtaa vaikuttaa ilman kylmyyteen.

Aamulla kaupungilla ostoksilla ja hakemassa sanomalehtiä, joiden tiedot pääasiassa koskevat läntistä rintamaa Ranskassa. Siellä Saksa rynnistää suurin voimin eteenpäin ja murtaen rintaman.

Päivällä olin uudestaan ulkona, kävin [Olanderin] affäärissä ja rohdoskaupassa. Iltapäivällä olimme Agnes B:n luona, jolla oli paljon vieraita. Eräs herra Karvonen soitti pianoa erittäin hyvin ja eräs neiti Högfors lauleli lauluja todistaen omaavansa vahvan ja taipuisan äänen.

Työkseni läpikäynyt Hausenin Bidragien V osaa. Kotimaiselta rintamalta ei tänään ole saatu mitään luotettavia uutisia. Ei ole tietoa Tampereesta-kaan, miten siellä ovat asiat. Kuutamo.

Kuva Juhani Rinteen kuva-arkistosta. Hänen vaimonsa Sigrid nuorena vierailulla setänsä Emil Behrensin ja tämän vaimon Alexandran luona Leipzigissa vuonna 1898. Sigrid o.s. Behrens soittaa ja Emil laulaa, kuulijana myös Theodor-setä.

MARS - MAALISKUU * 28 * Torstai

Pilvessä. Lämpöm. aamulla -6 astetta mutta nousi päivän mittaan. Kylmä tuuli tänäänkin, joka ilman kosteuden vuoksi teki sen purevaksi.

Hakemassa sanomalehtiä, jotka eivät anna mitään tietoja olojen kehittymisestä meillä. Huhut tietävät sekä Porin että Tampereen valtaamisesta, mutta varmuutta puuttuu. Tänään annettu määräys, ettei saa liikkua ennen 6 eikä jälkeen 8 illalla. Telefoonit suletaan huomenna klo 6 aamulla.

Groundstroemilla hakemassa sardineja, joita vein 20 Blomroosille, Arthurille 3 ja Vickbergille 3. Ilta-päivällä kävin [leipurimestari] G.E. Lindbergillä, jolta sain 1000 mk chekillä palatsiin. Mamma ja Mathilde Silcke meillä, kertoi mielenkiintoisia uutisia eteläisestä naapurista, jonka tulo lähestyy.

Illalla tuli Lennart [Jung] meille. Yrittivät vangita hänet eilen. Tänään lienee heidät vangittu 6 kuukauden vankeuteen. [Työnjohtaja Oskari] Kivistö täällä.

MARS - MAALISKUU * 29 * Pitkäperjantai

Ilma sumuinen ja märkä. Lämpöm. oli jo aamulla +2 asteessa mutta näyttää nousevan. Siitä huolimatta on ilma kylmä. Päivän kuluessa tuli vähän luntakin.

Aamulla hakemassa sanomalehtiä, joissa tärkeimmät uutiset koskivat läntistä Ranskan rintamaa. Suomesta sen sijaan venäläisissä lehdissä vähän tietoja sen vuoksi, että telefoonyhteys Pietarin kanssa katkaistu. Aamupäivä meni muutoin seurustellessa L:n kanssa.

Ilta-päivällä olin M. Silckellä, joka kertoi yhtä ja toista mahdollisuuksista eteläisen naapurin tänne tulosta. Mitään varmaa ei kuitenkaan. Tampereen joutumisesta valkoisille näyttävät huhut saavan yhä varmempia muotoja, mutta eroavaisuutta kuitenkin valtausaikaan nähden, joka tekee huhut epäilyttäviksi.

Illalla tapasin Aki Salon, joka tänään tullut uudestakylästä tuoden terveisiä Sissiltä. Siellä samoin kuin radan varrella kaikki rauhallista ja punaista. Christen ollut Turussa ja kertoo siellä olevan kaikki rauhallista.

MARS - MAALISKUU * 30 * Lauvantai

Aamulla ilma jonkun verran sumuinen, mutta kirkastui päivällä, jolloin aurinko esillä. Aamulla +2 astetta, päivällä ylempänä ja illalla taas 0:ssa.

Kotitoimia. Aamiaisen jälkeen Blomroosilla, jolle kerroin edellisestä päivästä. Julia maksoi sardinit 31:50.

Museoon, jossa minulla oli dejourí vuoro. Täällä oli Europaeus, joka kertoi tarkempia detaljeja itäiseltä rintamalta varkaudesta ym. A.O. Heikel oli kanssani kahvilla. Kertoi Tampereen valtaamisesta varmana huhuna. Valkoset ottaneet mm. 43 kuularuiskua, 10[70?] kanuunaa, 8000 vankia, kaatuneita punasilla 3000, valkoisilla 1300-1800. Punaset valkosella lipulla pettäneet, seuraus represaliata [kostotoimia]. Tähän ei kuitenkaan saapunut vahvistusta.

Iltapäivällä vickbergillä vaihtamassa rahaa ja Nylanderilla tuomassa munia. Siellä tieto: saksalaiset Hankoossa varmasti. Lähde: joku konsultantti. Huom. Telefoonikiellosta tänä aamuna ei tullut mitään. Toimessa siis kuten ennen.

MARS - MAALISKUU * 31 * Sunnuntai, Pääsiäispäivä

Aamulla kirkas auringon paiste, joka kuitenkin puolipäivän tienoissa osittain peittyi pilveen. Lämpö. 0 +4.

Aamupäivällä hakemassa sanomalehtiä, jolloin saksalainen lentäjä kaupungissa. Lensi yli kaupungin verrattain matalalla. Tämänpäiv. vets. Zors [Isvestija] julkaisee valkoisen päämajan sähkösanoman vaasasta Kööpenhaminaan 29/3 että Tampere on vallattu. Lähempiä tietoja siinä ei ole.

Syötyämme aamiaispäivällisen lähdimme joukolla Fransia onnittelemaan. Hän täyttää 40 v. Täällä ollessamme puhallettiin klo 4 tienoissa sireenipilleillä jonkunlaisia signaaleja, joiden merkitystä ei tietty eikä ymmärretty.

Täällä palattua pistäysin hetkiseksi Nylanderille, jossa ei tietty erikoisempia, sekä sen jälkeen Vickbergille, jossa tarjottiin illallista.

APRIL - HUHTIKUU * 1 * Pääsiäismaanantai

Kaiken päivää ilma sumuinen. Lämpöm. oli jo aamulla +2 ast. ja nousi päivän kuluessa +4 ehkä ylikin. Vetistä lunta sateli aika ajoin rankastikin ja taukosi vasta iltapäivällä.

Aamulla olin Aku Salolla, joka eilen kävi Toijalassa. Hän kertoi yhtä ja toista matkan varrelta. Kansanvaltuutettuja Manner, Kohonen, Lindqvist, Jalo y.m. Toijalassa, josta pyrkineet junalla ylöspäin ja ehkä yhteyteen valkoisten johdon kanssa, mutta kaikesta päättäen onnistumatta. Haapalainen ja Rahja myös Toijalassa.¹ Rintama viialan ja Lempäälän välillä Mattilan pysäkin tienoilla. Tampereen lentäjä (Rahja) on lakannut kulkemasta Toijalassa, jonka vuoksi Tampereelta Toijalassa ei mitään tietoja. Hämminkiä ja päättämättömyyttä näyttää olevan punaisissa.

Klo 2 lähdimme Groundstroemille, josta palasimme vasta klo 7. Täällä kerrottiin, että vammala olisi siirtynyt valkoisten käsiin ja 2 junaa Raasulin Iasemalla Karjalan radalla räjäytetty. Illalla olivat Vickbergit meillä illallisella.

APRIL - HUHTIKUU * 2 * Tiistai

Kirkas auringonpaiste ja lämmin. Lämpöm. varjossa +4 astetta.

Aamulla ulkona. Tapasin neiti E:n. Sanoi Tampereen lopullisesti olevan valkoisilla. Uhrien luku n. 800, joiden joukossa voi olla haavoitettujakin. Tällä viikolla pitäisi sattua ratkaisevaa Helsingissä ja Viipurissa. Saksalaisia jo Hangossa ja Suursaarella.

1 Mainitut henkilöt (Manner, Kohonen, Lindqvist, Jalo, Haapalainen, Rahja) olivat Kansanvaltuuskunnan keskushallintoa, Kullervo Manner puheenjohtaja, Jalo Kohonen raha-asian valtuutettu, Konsta Lindqvist liikenneasiain valtuutettu, Eero Haapalainen sota-asian valtuutettu ja pietarinsuomalainen Eino Rahja sotapäällikkö, joka suoritti myös lentotiedusteluja. Kansanvaltuuskunta sitten pakenikin Viipuriin 4.-9. huhtikuuta.

Nylanderilla ei tietty mitään uutta. Päivällä kävin I. Groundstroemilla oikaisemassa sardinitalausta, samalla ostin venäläiset lehdet, joita tutkittiin siellä. Suomesta ne eivät tähdellisempää tiedä. Tuntevat huhut saksalaisten maille noususta uudessa kaupungissa ja Inkoossa, mutta punakaartin esikunta kieltää huhujen todenperän kategorisesti. Palatessa Hackmanilla, joka ei ollut kotona.

Iltapäivällä Nelly täällä ja myöhemmin myös Europaes, joka lainasi minulle 100:-. Työkseni jatkoin Hausenin V osan Bidr. läpikäymistä.

Punaset tiedot rintamilta hyvin köyhät, Tampereelta ei mitään. Muuallakin vain vanhoja vähemmän tärkeitä kahakoita.

APRIL - HUHTIKUU * 3 * Keskiviikko

Ilma kirkas ja aurinkoinen, iltpäivällä kävi pilveen. Lämpöm. +2 +4 astetta.

Aamulla hakkaamassa puita ja kannoin niitä ylös, sitten hakemassa venäläiset lehdet. Sigríd klo 8 alkaen leipäköössä, josta Sonja klo 9 tienoissa hänet vapautti.

Olin pikimmältään palatsissa, jossa tiedettiin saksalaisten nousseen maihin edellisenä yönä. Sama tieto vähäistä myöhemmin myös Vickbergiltä. Nylanderilla ei erikoista uutta.

Neiti Brunow ja Nielsen¹ täällä [museolla]. Edellinen sai kassakaapin avaimen. Schlyter myös täällä, tiedusteli mitä tehtävä punaisten töihin ottoon nähden²

Ennen päivällistä Blomroosilla, jolle kerroin mitä tietooni tullut. Sinne mennessäni näin saksalaisen lentäjän, joka useammasti kierteli ympäri kaupungin punaisten ampuessa sitä.

Iltapäivällä Gr:milla [Groundstroem], jolta sain 9650 ja 1850, vein edellisen A, Böökille. Pistäysin pikimmältään Silckelläkin, jossa myös Bäckmanit. Täältä tullessani tapasin Vickbergin, joka tiesi virallisesti vahvistaa saksalaisten maihinnousun Hangossa. Venäläiset sieltä kiireen kaupalla tänne. Englantilaiset alkoivat iltpäivällä upottaa vedenalaisiaan, upottivat 8 kpl³. Hämminki syntymässä täällä.

1 Mary Nielsen, Kansallismuseon henkilökuntaa. (Immonen: 25.)

2 Kansanvaltuuskunta oli säätänyt 2.4.1918 lain yleisestä työvelvollisuudesta saadakseen mm. lakkoilevat virkamiehet pakotetuksi töihin.

3 Englantilaisia sukellusveneitä oli ensimmäisen maailmansodan lopulla Helsingissä ilmeisesti yhdeksän kappaletta tarkoituksenaan estää ruotsalaisen rautamalmin kuljetus saksalaisille. Sukellusveneet upotettiin, kun saksalaiset nousivat maihin Etelä-Suomen rannikolle huhtikuun alussa.

Saksalaisten maihinnousu Hankoon 3.3.1918. Kuva Museovirasto.

APRIL - HUHTIKUU * 4 * Torstai

Tänään pilvessä ja illan suussa sankka sumu.
Lämpöm. +2 -+1.

Aamulla hakemassa venäläiset lehdet ja Tiedonantajan. Viimeksimainitussa sotatila siten, että kaikki valta punaisen kaartin esikunnalla, var-tijastot kaksinnettavat, huomisesta klo 10 alkaen ihmiset työhön, etupäässä kaduilta jne.

Palatsissa, jonne vein 1850, tuoden kuitenkin osan takaisin pienentääkseni. Kaupunkilla levontonta, etenkin venäläisten keskuudessa, jotka täydellä vauhdilla pakkaavat ja piilottavat tavaroitaan. Palatsissa puuhattu koko yön. Lakanoita ja vilttiä käytetty kääreiksi jne.

Päivällä olle [Olander] täällä, joka toi terveisiä Porvoosta. Siellä kaikki entisellään. Anna Jung ja myös kuvernööri Tavaststjerna, jonka kanssa käytiin lävitse hänen käsikirjoituksensa.

Iltapäivällä Engström täällä ilmoittamassa, että venäläiset tahtovat mennä palatsin varastohuoneisiin ja viedä siellä olevat tavarat pois, muka pelastaakseen ne saksalaisilta. En antanut lupaa, koska venäläisillä ei ole mitään tekemistä tavaran kanssa, jota heille ei ole luovutettu. Saa nähdä aikovatko tunkeutua sinne väkisin.

APRIL - HUHTIKUU * 5 * Perjantai

Tänään lämpö määrä suunnilleen sama kuin eilen, n. +2 -+1 ast. Kaiken päivää sakea sumu. Illan suussa alkoi sataa rankasti, myöhemmin yöllä ollut lumisade.

Aamulla hakemassa lehtiä ja palatsissa, jossa henkilökunnalle instruktioneja venäläisten pakkaamisen johdosta ja vallankin sen vuoksi, että niiden mieli tekee hopeoita. Aamiaisen syötyä museoon, jossa kuvernööri Tavaststjernalle hänen pyytämänsä teokset. Tänään oli ensimmäinen päivä, jolloin punaisten piti katuyleisöstä ottaa työväkeä. Tämä uhka ei näyttänyt ketään juuri peloittavan, joitakin ne näkyivät pidättävän kaduilla.

Klo 1 tieoissa [Olanderin] affääriin ja sieltä Olseville, jossa Toren 40 v. syntymäpäivä. Tänne mennessäni räjähti taas merellä, luultavasti joku vedenalainen laskettiin pohjaan.

Iltapäivällä pikimmältään palatsissa ja sieltä tultua Nylanderilla. varmoja tietoja ei missään, mutta huhuja sitä enemmän.

APRIL - HUHTIKUU * 6 * Lauvantai

Tänään aamupäivällä vielä hiukan sumua, mutta keskipäivällä kirkastui ja aurinko tuli esille. Yöllä noin korttelin [n. 15 cm] paksulta satanut lumi sulii nopeasti. Lämpöm. kun oli +4 +6 ast.

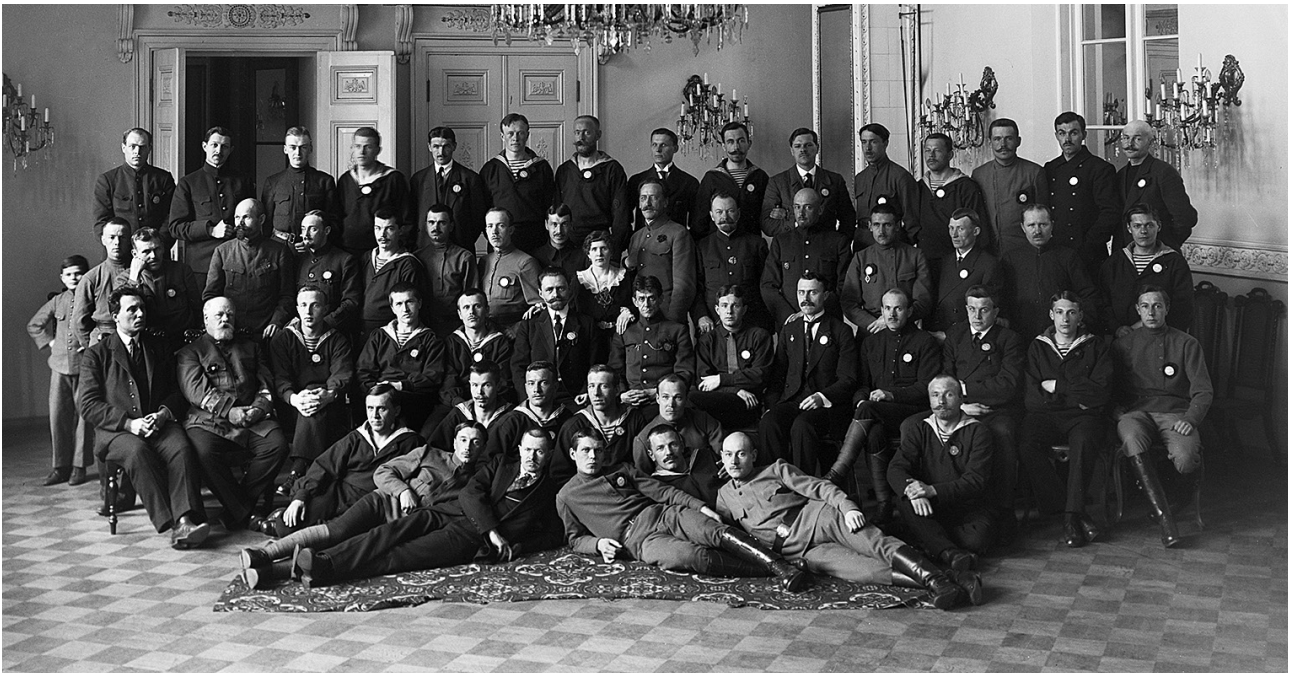
Aamupäivällä Frans meillä ja lähdin hänen kanssaan Observatorion mäelle ja Kaivopuistoon.

1 Oiva Tallgren, sittemmin Tuulio, väitteli espanjan kirjallisuudesta ja väittely käytiin ranskaksi. Hän toimi myöhemmin professorina ja toimi tieteen populaarisoinnin puolesta mm. kirjoittamalla matkakirjoja.

Sieltä palattua tultiin palatsista sanomaan, että ryssät taas tahtovat päästä hopeahuoneeseen. Kävin palatsissa, annoin ohjeita, jos väkivallalla pyrkivät heti ilmoitettava, hyvällä en aukaise millään ehdolla.

Blomroos meillä ja menin hänen kanssaan ulos maist. Peterzenille, joka on erittäin sympaattinen mies, kääntää yhdessä Oiva Tallgrenin¹ kanssa ranskaksi Työmiestä, kuten sanoi tieteellistä tarkoitusta varten lähdekokoelmaksi. Tämä aines monistetaan.

Sieltä uudestaan palatsiin, jossa tiedettiin että saksalaiset vallanneet Turun. Iltapäivällä Blomroosille, josta palattiin palatsiin. Ryssät eivät vielä uskaltaneet tehdä väkivaltaa, lähtevät osaksi tänä iltana. Saksalaisia lentäjiä täällä.

Kuvassa Helsingin venäläisen sotilas- ja työväenneuvoston toimeenpaneva komitea keisarillisen palatsin peilisalissa maaliskuussa 1917, jolloin he ottivat palatsin haltuunsa. Suomen itsenäistyessä vallankumouksellisia venäläisiä sotilaita jäi palatsiin, viimeiset lähtivät vasta huhtikuussa 1918. Kuva Eric Sundström, HKM.

APRIL - HUHTIKUU * 7 * Sunnuntai

Tähtikirkkaan yön jäljestä aurinkoinen ja kirkas päivä. Lämpöm. jo aamulla +6 ast.

Palatsissa osa ryssistä lähtenyt, osa jäänyt tänne. Huoneet ja varsinkin kyökki sikamaisessa kunnossa.

Saksalainen lentäjä klo 11 tienoissa kaupunkiin kierrellen ristiin rastiin sen yläpuolella ja viipyen täällä vain tunnin ajan.

Klo 12 museoon, jossa minulla dejuuri. Sain nyt vasta Pietarin lehdet, aamulehtiä ei tullut.

Punakaartilaisilla hautajaiset. Nämä järjestetty niin että saattueessa kulki ensin lipunkantaja - vanha partasuu ukko kivääri selässä - ja sen jälkeen vainajain omaiset y.m. kukkasineen. Sen jälkeen yksi ruumis vaunuissa, joita seurasivat muut 50 tavallisissa mööbelivaunuissa, kaksi kussakin. Ruumisvaunujen sivuilla aseistettuja punakaartilaisia n. 350 miestä. Sitten musiikki ja n. 5 kompaniaa [ä 100-200 miestä] aseellisia punakaartilaisia 4 miehen ruoduissa. Näiden jälkeen siviiliväkeä lippuineen. Saattueen sivuilla ja edessä joitakin punakaartilaisia ratsain.

*Punakaartilaisten hautaus Helsingin Mäntymäellä 1918. Miehet ammattiyhdistyslippuineen.
Kuva Kansallisarkisto*

Iltapäivällä Frans meillä, jonka kanssa yhdessä kävelyllä. Täältä palattua Nylanderilla, joka tiesi kertoa valkoisten olevan Fagervikissa. Muutoin ei mitään erityisempiä tietoja, paitsi venäläisten lehti-en, jotka sanovat saksalaisten Hankoossa laskeneen 1 divisiunan [10-20 tuhatta miestä]. Tampereella Pyynikin puolella vielä punaisia.

APRIL - HUHTIKUU * 8 * Maanantai

Tänäänkin päivä kirkas ja aurinkoinen. Lämpö-
+2 +6 ast. mutta tuuli.

Aamulla palatsissa, jossa kaikki hiljaista ja rauhallista. Ainoastaan vähäinen osa ryssiä jälellä.

Samalla venäläiset lehdet, jotka kertovat yksityiskohtia saksalaisten maallenoususta. Venäläinen lähetystö on nyt palannut Hankoosta saaden ultimaatumien viedä pois laivansa ennen perjantaita klo 12 päivällä. Blomroosilla, jolle referoin venäläisten lehtien antamat tiedot.

Aamiaisen syötyä jatkoisin Hausenin Bidragien v osan läpikäymistä. Myöhemmin läksin Groundstroemille, jolta tilasin 100 laatikkoa sardiineja. Kävin sitä ennen myös Art. Nordbergillä, joka lupasi ottaa 10. Siellä myös Schlyter, joka ottaa 10.

G. tiesi punakaartin lähettäneen lähetystön saksalaisten päällikölle sopimaan jostain ehdoista, ja kun tämä ei palannut, lähti ruots. Ekström¹ ylim. junalla ottamaan asiasta selkoa. Ensimmäisellä hän ei päässyt perille, mutta uusi yritys lienee onnistunut.

Iltapäivällä Europaeus täällä tietoilulla sekä myöhemmin Hackman, joka ilmoitti työmiesten kertoneen, että punakaarti aikoisi museoon kuularuiskua.

1 Huhtikuun 6. päivänä punaisten Helsinkiin jääneet johtajat ryhtyivät Ruotsin lähetystön sotilasasiamies kapteeni S. af Ekströmin välityksellä hakemaan neuvotteluyhteyttä lähestyviin saksalaisiin. Kansanvaltuuskunnan ja yleisesikunnan johtajat sekä monet muut johtajat olivat paenneet kaupungista. (Nyström: 256).

APRIL - HUHTIKUU

* 9 * Tiistai

Päivä kirkas ja aurinkoinen. Lämpöm. +2 +6 ast.

Aamulla palatsissa, jossa ryssät jakelivat viimeisiä tavaroitaan, möivät hankkimiaan huonekaluja jne. Tilinteon aika on lähestynyt ja sitä välttääseen kiiruhtavat johtomiehet pois kaupungista. Käsikin palatsin palvelukunnan ryhtymään toimiin Albertin ja Bulevardin kaduille vietyjen huonekalujen takaisin tuomiseksi, koska ryssät kieltäytyvät tekemään mitään tässä suhteessa.

Aamiaisen jälkeen menin museoon, johon muuttamat virkamiehet (Hackman ja Europaesus) olivat kokoontuneet korjaamaan kaluja siltä varalta muka, että punakaartti asettaisi kuularuiskuja museon torniin. Toimenpide Hackmanin tavallinen pieneskaus¹.

Tänään rintamilta tulleet tiedot: saksalaiset Karjaalta edistyneet Kälaan ja Nummelaan, nousseet maihin Loviisassa ja Kotkassa sekä pyrkivät Kouvolaan päin. Toijalassa punaisten rintama puhkaistu ja Pori piirityksessä. Tampere kapituleerannut [antautunut]. Punaiset evakueeraa [tyhjentää] Ritarikadun ja Uusmaalaisten talon.

APRIL - HUHTIKUU

* 10 * Keskiviikko

Aamupäivällä sakea sumu. Lämpöm. +3 ast. päivällä n. +5 ast.

Aamulla heti palatsiin, jossa menikin suuri osa päivää. Ryssät varastivat minkä kerkisivät ja ellei valvonta olisi ollut niin tehokas kun oli, olisi palatsi käynyt aivan tyhjäksi. Lukitsimme ovia sitä mukaa kun ryssiä kalusto saatiin pois. Keskipäivällä lakkasi [venäläisen likvidaatio]komitean toiminta.

Kaupungilla omituinen epävarma tunnelma.

¹ Pieskaus lienee venäjän kielestä väännös, jonka merkitys on epävarma. Ehkä huolehtiminen?

1 Viipuriin paennut Kansanvaltuuskunta vaati viesteissään toistuvasti, että Helsinkiä on puolustettava loppuun asti. Vastuu kaupungin puolustuksesta oli kuitenkin siirretty Helsingin punakaartin esikunnalle. Illalla 10. huhtikuuta punaisten johtajat päätyivät hyväksymään antautumisvaatimukset. Tähän eivät radikaalimmat suostuneet, vaan vaativat antautumisjulistuksen allekirjoittajia vangittaviksi. (Nyström: 256–257.)

2 Huhtikuun 11. maltilliset sosiaalidemokraatit sekä ruotsalainen af Ekström saivat sovittua Saksan kanssa aselevon, jonka aikana punaisten tuli ilmoittaa antautumisestaan. Kokouksessa Senaatintalolla oli noin 80–100 punaista. Johto ja maltilliset kannattivat antautumista. Oikeusasiain valtuutettu Antti Kiviranta käytti intoutuneen puheenvuoron, jossa hän arveli mm. ettei vastassa olisi lainkaan saksalaisia, ainoastaan pieni valkoisten joukko-osasto. Kokous päättyi huutamaan rauhanneuvottelijat alas. (Nyström 256–257).

2 Alarik Tavaststjerna (1873–1922), arkkitehti-amanuunsi, joka vastasi Kansallismuseon historiallisen osaston näyttelyn rakentamisesta (Immonen: 46).

Tiedettiin saksalaisten saapuneen Grankullaan asti ja oltiin epävarmoja siitä, tulevatko punaset puolustamaan Helsinkiä vai ei¹. Klo 4 oli – niin sanottiin – heidän annettava vastaus ultimaattumiin, jossa vaadittiin kapituleeraamista. Huhuttiin että kapituleeraamisen puolella olisi enemmistö. Useat jättäneet aseensa ja punaiset nauhansa.

Iltapäivällä tuomari Roslin ja insp. Forsman meillä. Saivat illallista ja poistuivat vasta 1/2 12 aikaan.

APRIL – HUHTIKUU * 11 * Torstai

Aurinkoinen ja kirkas päivä. Lämpöm. aamulla +6 ast. Yö kulunut rauhallisesti.

Asema Helsingissä alkaa käydä yhä kriittisemmäksi². Kanuunain jyske kuulunut jo klo 5 alkaen aamulla pohjoisella suunnalla. Saksalaisten etujoukkojen sanotaan olevan Albergassa. Hermostuneisuutta punakaartilaispiireissä. Klo 11 aikaan liiteli saksalainen sinkin värinen Taube kaupungin yläpuolella lähettäen varoituksia punakaartille vastustukseen ryhtymästä. Punakaartilaiset koettivat ilmaan ampuen estää ihmisiä putoavia lehtiä kokoamasta.

Keskikäivällä oli Maariankadun pohjoispää Viironkadusta alkaen kokonaan suljettu punakaartilaisketjuilla, samoin Konstantiininkadun pohjoispää ja näiden väliset välikadut. Syytä ei tiedetä. Venäläiset poistuvat laivoihinsa, jotka lähtevät ulos merelle.

Päivällä oli kuvern. Tavaststjerna² täällä saaden lainaksi Hansenin IV osan ja Troels Lundin III–IV. Frans ja Alma lapsineen olivat myös täällä.

Iltapäivällä vähän kaupungilla, jossa kuului ammusta siellä täällä. Klo 5 aikaan kuului taas selvää tykinammuntaa.

Vein Arthur Nordbergille 10 laatikkoa sardiineja, Schlyter sai 13. Illan istuin Nylanderilla keskustellen.

*Punakaartilaisia kauppatorilla huhtikuussa 1918. Tuntematon kuvaaja.
Kuva Kansanarkisto.*

APRIL - HUHTIKUU * 12 * Perjantai

Aamulla sumussa. Lämpöm. +6 ast.

Jo aikaisin aamulla kuului tykin jyske kaupunkiin. Kuulat lentävät jo Töölön pohjoisosiin, josta asukkaat pakenevat kaupunkiin. Saksalaisten etujoukkojen sanotaan olevan Huopalahdessa. Raitiotieliikenne pysäyksissä. Kaupungilla harvakseltaan kulkijoita - kuoleman hiljaista toistaiseksi.

Hakemassa venäl. lehdet, jotka tänään vielä tulivat. Meri on venäläisten laivojen liikunnan vuoksi auennut Korkeasaaren rantaan asti. Auki myös Kronbergin selkä.

Keskipäivällä tuli saksal. laivasto Helsinkiin. Järeän tykistön luodit kensivät yli kaupungin pitäen kummallista jyrinää. Toisaalta saapuivat saksalaiset Töölööstä päin kaupunkiin ja verinen katusota alkoi. Portit sulettiin jo päivällä, kadulle menemisestä ei voinut tulla puhetta. Kuularuiskut, kiväärit, tykit toimissa ja tämän tästä kuului shrappnelien¹ ja granaattien² räjähdyksiä. Valitettavasti en voinut akkunoiistamme seurata taistelun kulkua.

1 srappnelli = luodeilla täytetty ammustyyppi tykkiaseissa

2 kranaatti = ammuttava tai heitetävä räjähtävä ampumatarvike

1 Pannukakkusaari oli nykyisen Merihaan kohdalla oleva saari, joka yhdistettiin 1910 mantereeseen.

Näin vain miten punakaartilaiset, joiden joukossa oli useita kivääreillä varustettuja naisia, ketjussa juoksenteli Pohjoisrannalla. 8 punaista yritti pae-
ta menemällä siltaa pitkin Pannukakkusaarelle¹, josta soutaja tuli niitä noutamaan. Yrittivät mennä Korkeasaarelle, mutta palasivat Katajanokalle päin. Ammuntaa meidän kulmalla myöhään yöhön.

APRIL - HUHTIKUU * 13 * Lauvantai

Heräsin ammuntaan klo 4 tienoissa. Aamu kirkas ja aurinkoinen. Sittemmin oli koko päivä mitä herttaisin.

2 Huhtikuun 12. yöllä kantakaupunki oli pääosin saksalaisten ja heihin liittyneiden valkokaartilaisten hallussa. Senaatintorin lähialueilla oli vielä lukuisia punaisten linnakkeita. Lisäksi Pitkäsillan eteläpuolelta oli valloittamatta vielä Kruununhaka. (Nyström: 260–261)

Ammunta Kruunuhaassa alkoi klo 4 tienoissa², arvatenkin Senaatintorilla päin. Tykit ja kuularuiskut paukkuivat lakkaamatta. Klo 6 tienoissa menin pihalle katsomaan. Portti ja porrasovet olivat jo auki. Menin kadulle: punakaartilaiset juoksentelivat kaduilla piiloitellen kulmauksissa ja ampuivat silloin tällöin. Koko aamupäivän juoksenteli niitä myös Rantakadulla ampumaketjussa. Ankarin oli taistelu Konstantiininkadun eteläpäässä, jossa Borgströmin tupakkatehdas tuli pahoin ammutuksi. Samoin oli laita läheisten talojen.

Aamulla oli saksalaisia Palatsissa kahvilla, mutta myöhemmin päivällä joutui sekín pahan ammunnan alaiseksi. Punakaartilaisia oli hiipinyt sinne katoilta, kenties myös tullut sisälle ryssien varastamilla avaimilla.

Keskipäivällä tuli Pohjoissatamaan saksalaisia laivoja, jotka laskivat granaatteja uudenmaan kasarmiin. Pian sen jälkeen antautui se. Klo 3 pääsivät vangit Reaalilyseosta. Suuri riemu. Iltapäivällä olin Palatsissa [katsomassa] sen hävitystä. Illalla alkoi ammunta uudestaan.

Saksalaisten joukkojen paraati 14.4.1918 Helsingissä. Senaattori Otto Stenroth pitää puhetta kreivi Rudiger von der Goltzille Aleksanterinpatsaalla. Kuva Gunnar Lönnqvist. Helsingin kaupunginmuseo.

APRIL – HUHTIKUU * 14 * Sunnuntai

Tänään on ilma raskas ja sumuinen. Lämpöm. +5 ast. aika ajoin sateli.

Heti aamulla menin palatsiin, johon majoitettiin saksalaista sotaväkeä. Soitin valkoiseen esikuntaan ja pyysin pari miestä sieltä tarkastamaan palatsia. Ne tulivat klo 9 tienoissa. Käytiin lävitse kaikki kerrokset ja huoneet sekä vinnit. Havaitsin, että kirkon sakaristossa, johon saksalaiset olivat ampuneet ison reijän seinään, oli lattialla useita revolverin patruunan hylsyjä, jotka olivat venäläisten käyttämää mallia. Täällä oli siis ollut punakaartilaisia ampumassa, ehkä vain joku yksityinen ja tämä aiheutti koko palatsin perinpohjaisen ammunnan. Vinnillä emme huomanneet mitään jälkiä punaisista.

Tulin kotiin vähää ennen klo 12 ja aioin mennä takaisin, mutta silloin oli täysi sota taas kaduilla. Punaset alkoivat ampua vinttien ja kellarien lukuista. Kauppatorilla pidettäväksi aiotusta paraatista ei tullut kunnollista¹. Vähää myöhemmin tuli saksalainen ylipäällikkö kaupunkiin ja otettiin vastaan Senaatintorilla.

Iltapäivällä oli taas kaikki rauhallista. Miten kauvan kestää vielä tätä turvattomuutta.

1 Sunnuntaina 14. huhtikuuta saksalaiset järjestivät suuren voitonparaatin, saksalaiset joukot marssivat yhdessä valkoisen kaartin kanssa Senaatintorille, jossa vastassa olivat senaatin ja Helsingin kaupungin edustajat. Paraatin aloitusta häiritsi oletettujen punaisten sala-ampujien ammuskelu Esplanadilla ja eri puolilla keskustaa talojen ullakoilta ja kellareista. (Nyström: 262–265).

APRIL - HUHTIKUU
* 15 * Maanantai

1 Tästä tapahtumasta esiintyy useita versioita. Saksalainen kenraali Karl Gröber kertoo muistelmissaan, että saksalaisten marssiessa lauantai-iltapäivänä 13. huhtikuuta Lääntistä Viertotietä (nyk. Mannerheimintie) hän halusi tutustua museon kokoelmiin ja marssi pysähtyi. Meinanderin suvun perimätiedon mukaan taas sotilaita kohti ammuttiin Arkadianmäeltä. Kumpikin versio kertoo Gröberin soittaneen museon ovikelloa. Vahtimestari kutsui museon johtoa paikalle, ja he järjestivät tarjoilua sekä museokierroksen osalle saksalaisia sotilaita. Meinanderin suvun perimätiedon mukaan museoväki oli muistuttanut saksalaisia, ettei kulttuurirakennuksia sopinut käyttää sodankäynnissä. (Immonen: 19–20)

Tänään on ilma ollut kirkkaampi, mutta kalseanlainen tuuli on tehnyt ilman kuitenkin kylmäksi. Lämpömm. vain +2 – +5 ast.

Aamulla heti palatsissa, jossa erinäisiä muutoksia [saksalaisten] sotilaiden sijoittamisessa. Hankin matrassseja upseereille ja sotilaille.

Aamiaisen syötyä kävin ensin vahtimestari Seleniuksella pyytämässä, että hän toimittaisi tallista 3 pilttuuta tyhjäksi punaisten tavaroista. Sen jälkeen museoon, jossa vielä oli saksalaisia vartiosotilaita kahvihuoneessa. Perjantai-iltana oli ensin tullut 150 miestä halliin, jossa olivat yötä. Lauantai-aamuna oli torniin asetettu kuularuiskuja ja täältä johdetuilla telefooneilla johtivat upseerit tykkien toimintaa, jotka olivat asetetut Hesperian puistoon ja jonnekin museon edustalle.¹

Museosta palatessa toimitin asunnot 40 saksalaiselle ja yhtä monelle hevoselle. Sieltä palattua palatsiin, jossa tein pienempiä muutoksia huoneiden sijoituksissa.

Iltapäivällä poliisikamarissa, jossa puhuin Sandholmien puolesta hänen vapauttamisekseen. Illalla Europaes ja Vickberg täällä. Tänään on silloin tällöin vielä ollut ammuntaa.

Tykkitulessa vaurioitunut Borgströmin tupakkatehdas Konstantininkadun alussa. Kuva 14.4.1918. Foto Nyblin Kuvaaja Lönnström? Työväen Arkisto.

*Nuori Juhani Rinne Kansallismuseossa.
Kuva J. Rinteen arkistosta.*

LÄHTEET

Tobias Berglund & Niclas Sennerteg: *Finska inbördeskriget*. Natur & Kultur. 2017.

Immonen, Visa: *1917–1972 Muinaistieteellinen toimikunta. Tutkimuksen ja hallinnon ristiaallokossa*. Muinaistieteellisen toimikunnan julkaisuja 3. 2016.

Kolbe, Laura & Nystöm, Samu: *Helsinki 1918. Pääkaupunki ja sota*. Minerva 2008.

Nyström, Samu: *Helsinki 1914–1918. Toivon, pelon ja sekasorron vuodet*. Minerva 2017.

Wikipediasta olen käyttänyt paljon henkilöhakuja sekä tietoja sotatapahtumista. Erityisen hyödyllinen on ollut verkkojulkaisu *Suomen sisällissodan aikajana*. Näitä epäluotettavia lähteitä ei ole merkitty tekstiin.

Juhani Rinteen arkisto on usean suvun jäsenen hallussa. Se on osin digitoitu ja talletettu Behrens-Rinne sukusivuille.